

Venäjän tullipolitiikan vaikutuksista Suomen ja Venäjän väliseen metsäsektorin kauppaan

Lasse Jutila, Sari Karvinen, Timo Leinonen ja Elina Välkky

Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute -sarjassa julkaistaan tutkimusten ennakkotuloksia ja ennakkotulosten luonteisia selvityksiä. Sarjassa voidaan julkaista myös esitelmiä ja kokouiskoosteita yms.

Sarjassa ei käytetä tieteellistä tarkastusmenettelyä.

Sarjan julkaisut ovat saatavissa pdf-muodossa sarjan Internet-sivuilta.

<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/>
ISSN 1795-150X

Toimitus

PL 18
01301 Vantaa
puh. 010 2111
faksi 010 211 2101
sähköposti julkaisutoimitus@metla.fi

Julkaisija

Metsäntutkimuslaitos
PL 18
01301 Vantaa
puh. 010 2111
faksi 010 211 2101
sähköposti info@metla.fi
<http://www.metla.fi/>

Tekijät Jutila, Lasse, Karvinen, Sari, Leinonen, Timo & Väkky, Elina			
Nimeke Venäjän tullipolitiikan vaikutuksista Suomen ja Venäjän väliseen metsäsektorin kauppaan			
Vuosi 2010	Sivumäärä 32	ISBN 978-951-40-2231-9 (PDF)	ISSN 1795-150X
Alueyksikkö / Tutkimusohjelma / Hankkeet Itä-Suomen alueyksikkö / Kehittyvä metsäsektori Venäjällä sekä Keski- ja Itä-Euroopan maissa – vaikutukset Suomeen / 3504 Muuttuva Venäjä – metsä- ja talouspolitiikan sekä liiketoimintaympäristön muutosten vaikutukset Venäjällä ja Suomessa			
Hyväksynyt Timo Karjalainen, professori, 15.4.2010			
Tiivistelmä <p>Tässä katsauksessa tarkastellaan Venäjän metsäsektoriin liittyvien tullipoliittisten toimenpiteiden vaikutusta Suomen ja Venäjän väliseen metsäsektorin kauppaan vuosina 2002–2009. Venäjän metsäpolitiikan tavoitteena on monipuolistaa metsäteollisuuden tuotantoa ja modernisoida maan metsäsektoria. Venäjän poliittinen johto on arvioinut raakapuun kiihtyvän maastaviennin olevan tämän tavoitteen vastaista. Venäjä onkin pyrkinyt tekemään raakapuun viennin kannattamattomaksi asettamalla raakapuulle asteittain kohoavat vientitullit. Vientitullien oli määrä kohota vuoden 2009 alussa 50 euroon kuutiometriltä lähes kaikkien puutavaralajien osalta. Venäjän hallitus on vuoden loppuun ajoittuvilla päätöksillään lykännyt jo kaksi kertaa vientitullien korotusta vuodella eteenpäin. Viimeisin lykkäyspäätös tehtiin vuoden 2009 lopussa ja sillä vientitullien korotus siirrettiin alkavaksi vuoden 2011 alusta alkaen. Venäjän viranomaiset ovat myös muilla toimillaan pyrkineet rajoittamaan puun vientiä. Puun vientiä haittaavia toimenpiteitä ovat olleet muun muassa puutavaran tulliselvityspaikkojen vähentäminen, vaikeudet kasvinterveys-todistusten saannissa sekä puutavaran läpimitan mukainen lajitteluvaatimus.</p> <p>Toisaalta Venäjän tavoitetta saada investointeja metsäteollisuuteen tuetaan maahan tuotavien investointihyödykkeiden edullisella tullikohtelulla. Suomalaiset metsäteollisuuden laitetoimittajat ovat kasvattaneet toimituksiaan Venäjälle, ja metsäteollisuuden laitetoimitusten vuotuinen arvo on kasvanut kymmeneen miljooniin euroihin. Metsäteollisuuden käyttöön tarkoitetut koneet ja laitteet ovat pääosin tullittomia Venäjällä. Metsäkoneissa Venäjän tuontitullitaso vaihtelee viidestä (hakkuukoneet) 25 prosenttiin (kuormatraktorit) sen mukaan onko laitteilla vastaavaa kotimaista tuotantoa, jota halutaan suojata.</p> <p>Muutamien keskeisten tuoteryhmien kaupan kehityksen tarkastelu osoittaa, että pyöreän puun tuonnin (tullinimike 4403) vähenemisen kanssa samanaikaisesti on kasvanut hakkeen, purun ym. puupohjaisten tuotteiden (tullinimike 4401) tuonti. Vuoden 2009 alusta alkaen muiden puupohjaisten puurakka-aineiden (4401) tuonnin määrä kasvoi ensimmäistä kertaa suuremmaksi kuin pyöreän puun (4403) tuonti. Viennissä sekä metsäteollisuustuotteiden (paperi, puuovet ja -ikkunat, puutalot) että puunkorjuun ja metsäteollisuuden koneiden ja laitteiden vienti kasvoi aina vuoden 2008 lopun talouden taantumaa saakka.</p>			
Asiasanat massa- ja paperiteollisuus, puutuoteteollisuus, puukauppa, ulkomaankauppa, tuonti, vienti, vientirajoitukset, Venäjä			
Julkaisun verkko-osoite http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2010/mwp155.htm			
Tämä julkaisu korvaa julkaisun			
Tämä julkaisu on korvattu julkaisulla			
Yhteydenotot Elina Väkky, Metsäntutkimuslaitos, PL 68, 80101 Joensuu. Sähköposti elina.valkky@metla.fi			
Bibliografiset tiedot			
Muita tietoja Taitto: Maija Heino			

Sisällys

1 Tausta.....	5
2 Puun tuonti Venäjältä Suomeen	7
2.1 Raakapuu	7
2.2 Polttopuu, hake, sahanpuru, pelletit ja puujäte.....	11
3 Venäjän viranomaismääräysten vaikutuksia	13
3.1 Sääntelyn monet keinot	13
3.2 Puun tullauspaikat ja vientimenettely.....	14
3.3 Metsäkoneiden väliaikainen vienti Suomesta Venäjälle.....	17
4 Metsäsektorin vienti Suomesta Venäjälle	19
4.1 Metsäteollisuustuotteet	19
4.2 Metsäkoneet.....	23
4.3 Metsäteollisuuden koneet ja laitteet	28
5 Venäjän tullipolitiikan vaikutusten arviointia	29
Kirjallisuus	31

1 Tausta

Venäjä on sitoutunut useisiin kansainvälisiin kauppasopimuksiin ja käytännössä sillä on kaikkien länsimaiden kanssa tullisopimus, jonka perusteella Venäjälle tuotavat tavarat ovat suosituimmuuskohtelun alaisia eli niistä peritään Venäjän tullitariffin mukaista perustullia. Sopimusten ulkopuolisista maista tuotaville tavaroille tullimaksu on kaksinkertainen. Tällä hetkellä Venäjän kauppapolitiikassa keskeisellä sijalla ovat Maailman kauppajärjestön WTO:n jäsenyysneuvottelut, joita on käyty vuodesta 1995 asti. Kahdenväliset neuvottelut kaikkien keskeisten maiden kanssa on saatu päätökseen. Monenkeskisissä neuvotteluissa on vielä avoimia kysymyksiä, joista Suomen kannalta yksi merkittävimmistä koskee raakapuun vientitulleja. Venäjälle tuotavien teollisuustuotteiden tuontitullien on määrä laskea keskimäärin kolme prosenttia WTO:hon liittymisen jälkeen. Tällä hetkellä metsäteollisuustuotteiden tullitaso on Venäjälle tuotaessa yleisimmin 15 % tullausarvosta.

Kesäkuussa 2009 Venäjä ilmoitti WTO:lle lopettavansa suorat jäsenyysneuvottelut ja jatkavansa neuvotteluja Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin muodostaman tulliliiton liittymisestä WTO:n jäseneksi. Maiden välinen tulliliitto astui voimaan vuoden 2010 alussa. Ilmoitetun aikataulun mukaisesti tulliliiton tullikoodeksi astuu voimaan 1.7.2010. Tällöin Venäjän ja Valko-Venäjän tulliraja poistuu tietyin rajoituksin, ja tulliliiton jäsenmaissa tuotettujen tavaroiden tullauksesta luovutaan. Samalla otetaan käyttöön tuontitullien ja valmisteverojen tilitys- ja jakomekanismi. 1.7.2011 poistetaan Venäjän ja Kazakstanin välinen tulliraja, jolloin tullaus siirretään lopullisesti ulkorajalle. Lopullisena tavoitteena on yhteisen talousalueen luominen 1.1.2012 alkaen.

Yleisen arvion mukaan tulliliiton muodostaminen viivästyttää Venäjän WTO-jäsenyyttä. Venäjä, Valko-Venäjä ja Kazakstan ovat käyneet jo pitkään WTO-jäsenyysneuvotteluja, ja ne ovat edenneet näissä neuvotteluissa hyvin eri vaiheisiin. Pisimmälle neuvotteluissa on edennyt Venäjä, joka oli sopinut jo 95 prosenttia liittymistä koskevista kysymyksistä ennen kesäkuista ilmoitustaan tulliliiton perustamisesta. WTO:n historiassa ei ole ennakkotapausta tulliliiton liittymisestä järjestön jäseneksi (Suomen Pankki 2009).

Tullipolitiikkaa pidetään Venäjällä välineenä sekä maan sisäisen kehityksen että globaalien kilpailukyvyyn parantamiseen. Tullipolitiikan tehtävänä on mm. edistää teollisuustuotannon modernisointia ulkomaisen edistyksellisen teknologian turvin, lisätä venäläisten ja ulkomaisten yritysten tuotannollista yhteistyötä sekä siirtää globaalisti toimivien yritysten tuotantoa Venäjälle ja suojella kotimaisia markkinoita. Tullitason säätely nähdään yhtenä keinona tavoitteisiin pyrkimässä. Yleinen tavoite nostaa Venäjän tuotannon jalostusastetta on johtanut raaka-aineiden vientitullien korotuksiin sekä teollisuuden koneiden ja laitteiden tuontitullien alentamiseen tai poistamiseen kokonaan. Pitkälle jalostettujen tuotteiden vientitulleja on myös poistettu. Kotimaisen tuotannon edistämiseksi on toisaalta korotettu Venäjälle tuotavien tuotteiden tulleja, esimerkkinä metsäkoneet ja puutavara-autot, joille tuontitullien korotukset ovat olleet huomattavia.

Keskeisimpiä Venäjän kauppapolitiikan valmisteluun osallistuvia tahoja ovat hallitus, talouskehitysministeriö sekä teollisuus- ja kauppaministeriö. Venäjän hallituksen alainen ulkomaankaupan ja tullipolitiikan komissio valmistelee ehdotuksia tuontiin ja vientiin liittyvistä kysymyksistä, mm. tullien muutoksista. Komissio koostuu hallituksen, eri ministeriöiden ja tullin edustajista. Metsäsektoria koskevia kysymyksiä käsitellään lisäksi hallituksen yhteydessä toimivassa metsäsektorin kehittämisneuvostossa.

Metsäteollisuuden vientitulleista saatavan tulon merkitys on hyvin vähäinen Venäjän budjetissa. Raakaöljyn, kaasun ja öljyjalosteiden osuus vientitulleista on 98 %, metsäteollisuus sisältyy jäljelle jäävään kahteen prosenttiin. Vientitullit muodostavat yhteensä reilun viidenneksen Venäjän budjettituloista. Vähäisestä merkityksestään huolimatta metsäsektorin, erityisesti raakapuun, vienti on noussut merkittäväksi aiheeksi poliittiseen keskusteluun ja sillä on ollut vaikutusta myös alan kehityssuunnitelman valmisteluun.

Sysäyksen puutullien nostamiselle ja oman metsäteollisuuden kehittämiseksi antoi presidentti Putinin pitämä puhe metsäalan kehittämiskokouksessa Syktyvkarissa Komin tasavallassa huhtikuussa 2006. Hän kiinnitti jyrkin sanoin huomiota raakapuun suureen vientiin, muiden maiden rikkautumiseen venäläisen puun jalostuksella ja oman maan metsäteollisuuden kehittymättömyyteen.

Venäjän teollisuus- ja kauppaministeriön (entinen Venäjän teollisuus- ja energiaministeriö) johdolla laadittiin alkuvuonna 2008 Venäjän federaation metsäalan vuoteen 2020 ulottuvan strategiasuunnitelman luonnos. Kiireellä laaditun suunnitelman taustalla oli Venäjän federaation hallituksen asetus vientitullien korotuksista jalostamattomalle puutavaralle. Tämän asetuksen seurauksena raakapuun vienti olisi tullut 1.1.2009 alkaen kannattamattomaksi, kun useimpien puutavaralajien vientitulli olisi kohonnut vähintään 50 euroon kuutiometriltä. Vientitullien korotuksia lykättiin viime hetkellä ennen vuoden 2009 alkua, ja vuoden 2009 lopussa pääministeri Putin allekirjoitti jälleen uuden asetuksen, joka säilytti puutullit entisellään vuonna 2010. Kaavaillun raakapuun viennin loppumisen myötä Venäjälle olisi luotava nopeasti lisää uutta puunjalostuskapasiteettia mekaaniseen ja kemialliseen metsäteollisuuteen, jotta aiemmin vientiin mennyt ja jatkossa, strategiasuunnitelman mukaan, voimakkaasti kasvavista kotimaista hakkuista saatava raakapuu saadaan jalostettua.

Teollisuus- ja kauppaministeriö ja maatalousministeriö hyväksyivät laaditun strategiasuunnitelman (Strategiâ razvitiâ lesnogo kompleksa... 2008) lokakuun lopussa 2008. Asiakirjalla ei ole hallituksen hyväksyntää, mutta Venäjä-oikeuden asiantuntija Leena Lehtisen mukaan strategia ei edellytä hallituksen tai muun valtiovaltelimen vahvistusta siltä osin kuin se käsittää yllä mainittujen kahden ministeriön toimivaltaan ja vastuualueeseen hallituksen työnjaossa kuuluvia asioita (Lehtinen 2010). Arvioitaessa strategiaa ja sen merkitystä esim. suomalaisyritysten kauppaan ja investointeihin Venäjällä on Lehtisen mukaan kiinnitettävä huomiota strategian budjettivaikutukseen ja lainsäädäntöpohjaan.

Strategiasuunnitelma määrittää mm. ensisijaiset metsäalan kehityssuunnat ja niiden toteuttamiskeinot, turvaa toimeenpano- ja lainsäädäntövallan eri tasojen elinten yhteistoiminnan metsäalan pitkän aikavälin kehittämisessä ja toimii perustana päätettäessä valtion tuesta ensisijaisille metsien käytön ja puunjalostuksen inventointihankkeille Venäjän federaation alueilla. Strategiassa on myös arvioitu metsävaroja ja hakkuiden lisäämismahdollisuuksia, metsäteollisuustuotteiden kotimaisen ja ulkomaisen kysynnän kehitystä ja laadittu ennakoarvioita tärkeimpien tuotteiden tuotantomäärästä vuoteen 2020 asti sekä uuden tuotantokapasiteetin maantieteellisestä sijoittumisesta lähinnä runsasmetsäisiin Luoteis-Venäjän, Siperian ja Kaukoidän federaatiopiireihin.

Tämän raportin tavoitteena on arvioida millaisia vaikutuksia Venäjän tullipolitiikalla on ollut Suomen ja Venäjän väliseen metsäsektorin kauppaan 2000-luvulla. Venäjältä Suomeen suuntautuvan tuonnin osalta tarkasteltavina ovat vain raaka- ja jättepuu. Venäläiset metsäteollisuuden tuotteet on jätetty katsauksen ulkopuolelle, koska niitä tuodaan Suomeen vähäisiä määriä tai Suomeen tuotavien tuotteiden tullitasossa ei ole ollut merkittäviä muutoksia viimeisten vuosien aikana. Pääosa pidemmälle jalostetuista Suomeen tuotavista metsäteollisuustuotteista on vientitullitto-

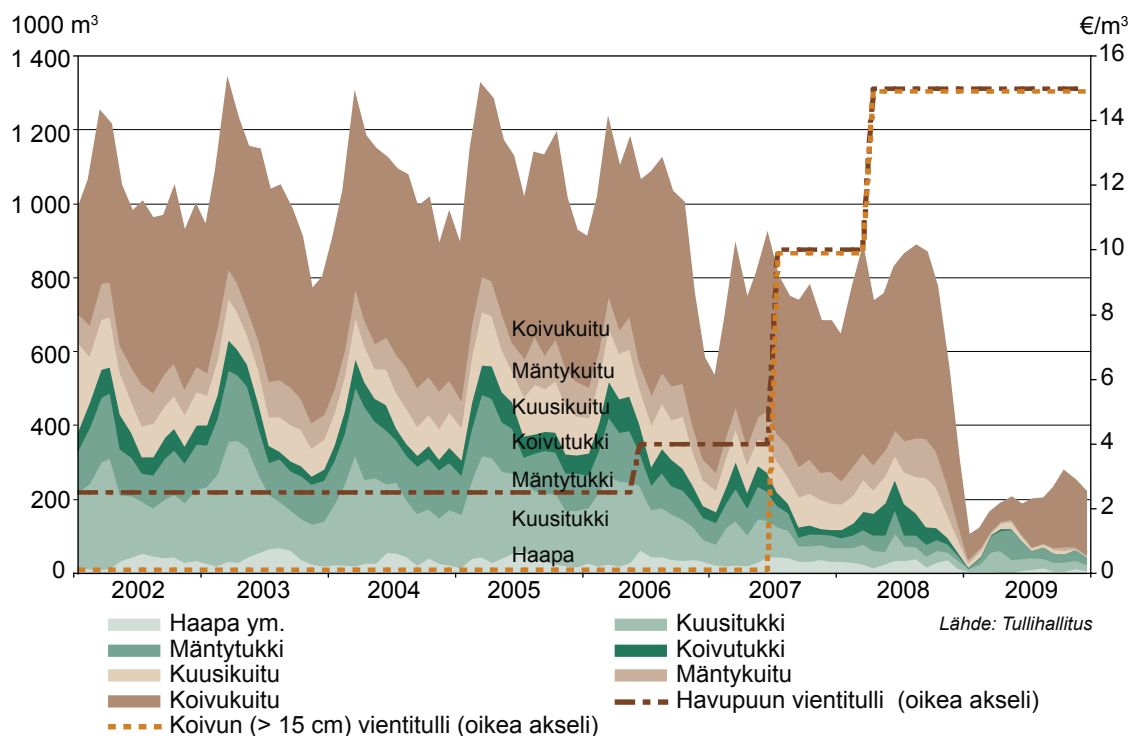
mia, mukaan lukien sanomalehtipaperi, sahatavara ja vaneri. Suomesta Venäjälle suuntautuvan viennin arviointiin on otettu mukaan keskeisimpiä vientituotteita eli päällystetyt paperit, puurakennukset, ovet ja ikkunat, koneet ja laitteet sekä metsäkoneet. Tullikorotusten lisäksi raakapuun vientiä Venäjältä on vaikeutettu myös erinäisillä viranomaispäätöksillä, joiden vaikutusta raportissa on myös arvioitu. Venäjän raakapuuvientiä Pohjois-Euroopassa kuvataan tarkemmin Metlan raportissa ”Review on Russian roundwood imports into Northern Europe 1993–2008” (Viitanen ja Karvinen 2010).

2 Puun tuonti Venäjältä Suomeen

2.1 Raakapuu

Venäjältä tuodun raakapuun osuus Suomen metsäteollisuuden puunhankinnasta kasvoi 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä enimmillään noin viidennekseen. Raakapuuta tuotiin ennätysvuonna 2005 Venäjältä Suomeen noin 17 miljoonaa kuutiometriä. Erityisen suuri merkitys Venäjän tuontipuulla on ollut massa- ja paperiteollisuudelle koivukuitupuun hankinnassa. Venäläisen koivukuitupuun osuus oli enimmillään yli puolet koko Suomen vuosittaisesta koivukuitupuun käytöstä.

Kuvasta 1 näkyy raakapuun Venäjän tuonnin kehitys vuosina 2002–2009. Raakapuun vientitullien vaikutus näkyy selkeästi puun tuontitilastossa. Havupuun vientitulli nousi ensin kahdesta ja puolesta eurosta neljään euroon kuutiometriltä 1.6.2006, jonka jälkeen havupuun tuonti notkahti ja kääntyi laskuun. Alkuvuodesta 2007 havupuun tuonti jälleen kasvoi hieman ennen 1.7.2007 voimaan tullutta vientitullien lisäkorotusta. Heinäkuun 2007 alusta alkaen havupuun ja yli 15

Kuva 1. Raakapuun tuonti Venäjältä puutavaralajeittain ja vientitullien muutokset vuosina 2002–2009.

Taulukko 1. Raakapuun vientitullit Venäjällä 1.7.2007 alkaen.

RAAKA-PUU (tulli-nimike)	Voimaan-tulo	1.7.2007	1.4.2008	1.1.2009*	1.1.2011*	1.1.2009	1.1.2010**	1.1.2010***	1.1.2011
	Asetus	5.2.2007 N 75				24.12.2008 N 982		23.12.2009 N 1071	
Havupuu (4403 20)		20 %, väh. 10 €/m ³	25 %, väh. 15 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	25 %, väh. 15 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	25 %, väh. 15 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³
Koivu > 15 cm (4403 99 51)		20 %, väh. 10 €/m ³	25 %, väh. 15 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	25 %, väh. 15 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	25 %, väh. 15 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³
Koivu < 15 cm (4403 99 59)		0 %	0 %	0 %	80 %, väh. 50 €/m ³	0 %	0 %	0 %	0 %
Haapa (4403 99 950 2)		10 %, väh. 5 €/m ³	10 %, väh. 5 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	10 %, väh. 5 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³	10 %, väh. 5 €/m ³	80 %, väh. 50 €/m ³

Lähde: Lakitietokanta Consultant Plus

* Peruttu/siirretty asetuksella 24.12.2008 N 982

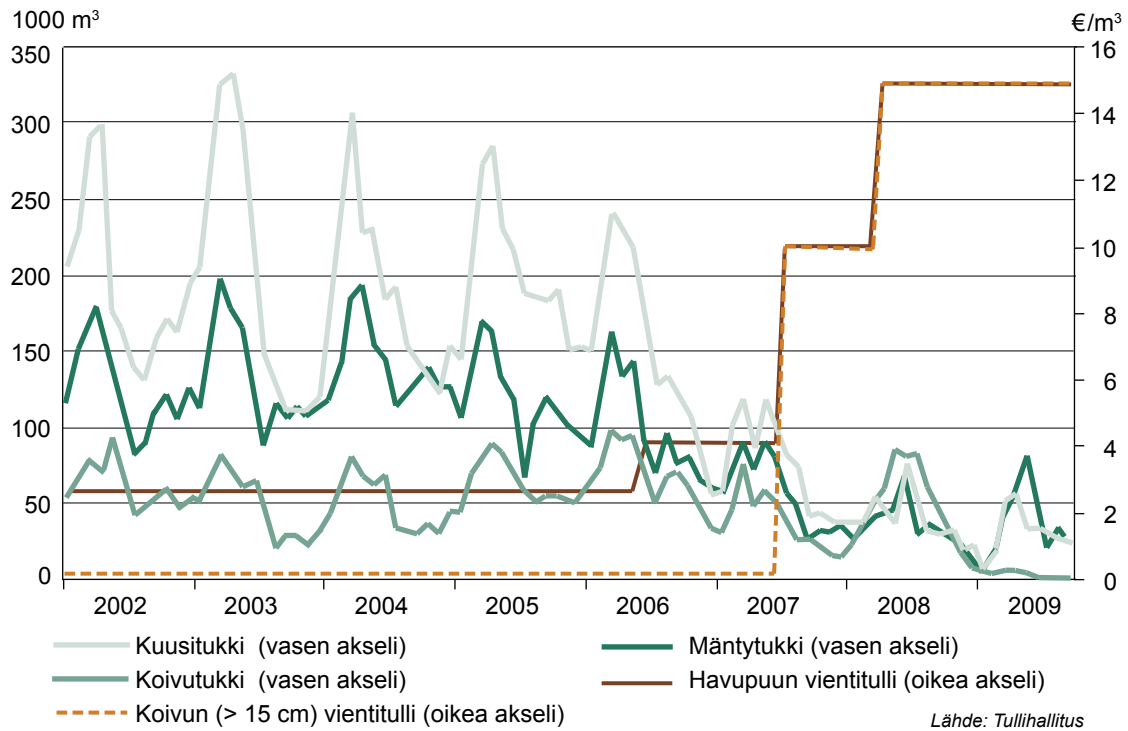
** Peruttu/siirretty asetuksella 23.12.2009 N 1071

*** Voimassaoleva tulli

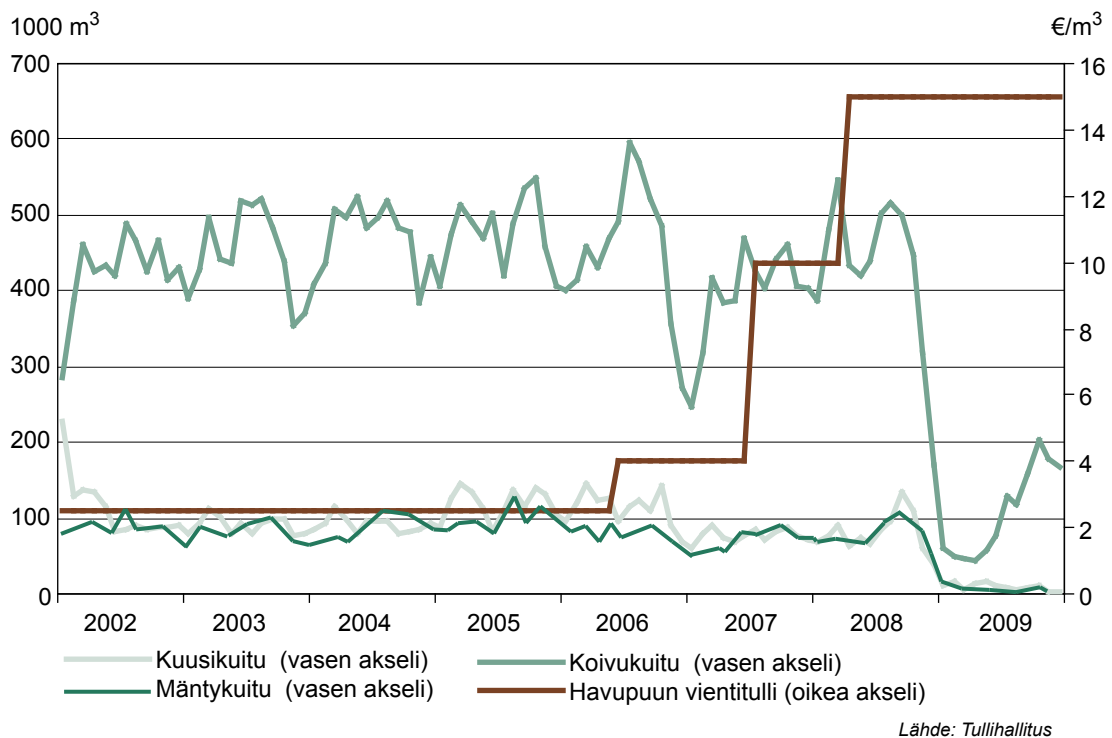
cm läpimittaisen koivun minimivientitulli kohosi 10 euroon kuutiometriltä. Seuraava vientitullien korotus astui voimaan 1.4.2008. Havupuun ja yli 15 cm läpimittaisen koivun vientitululleja korotettiin 15 euroon kuutiometriltä. Tällä korotuksella ei enää ollut merkitystä tuontimääriin, vaan puuntuojat toivat vielä loppuvuonna 2008 suhteellisen paljon kaikenlaista raakapuuta ennen 1.1.2009 odotettavissa ollutta vientitullien korotusta 50 euroon kuutiometriltä. Venäjän hallitus lykkäsi 24.12.2008 uudella asetuksella vuodenvaihteessa alkavaksi määrättyjä vientitullien korotuksia vuodelle eteenpäin, toistaen päätöksen myös vuoden 2009 lopussa. Voimassa olevan asetuksen mukaan vientitullien korotuksia lykättiin havupuun, järeän (yli 15 cm läpimittaisen) koivun ja haavan osalta vuodelle eteenpäin siten, että korotukset astuvat voimaan vuoden 2011 alusta. Pieniläpimittaisen (< 15 cm) koivun vienti pysyy asetuksen mukaan tullittomana myös vuoden 2010 jälkeen. Raakapuun vientitullit ja niiden korotukset on esitetty taulukossa 1.

Vientitullien korotukset ovat selvästi vähentäneet kuusi- ja mäntytukkien tuontia heti ensimmäisestä vuoden 2006 korotuksista alkaen, mutta koivutukkiä tuotiin vielä vuonna 2008 entiseen tahtiin tullikorotuksista huolimatta (kuva 2). Vuoden 2009 aikana koivutukin tuonti loppui lähes kokonaan, mutta havutukkeja tuotiin suunnilleen edellisvuoden tahtiin.

Vientitullien korotus laski jonkin verran havukuitupuun tuontia Venäjältä vuoden 2007 alusta alkaen (kuva 3). Vuoden 2008 loppupuolella puuntuojat ennakoivat vuoden 2009 alusta voimaan tulevia puutullien korotuksia lisäämällä kuitupuun tuontia Venäjältä. Puutullien viime hetken lykkäys ei kääntänyt havukuitupuun tuontia uudelleen kasvuun vuoden 2009 alussa. Myös koivukuitupuun tuonti romahti vuoden 2009 alussa vaikka koivukuidusta ei peritty lainkaan vientitullia. Vuoden 2009 puuntuonin vähenemiseen vaikutti Venäjän vientitullien lisäksi Suomen metsäteollisuuden puunkäytön väheneminen ja metsäteollisuuden runsaat puuvarastot. Erityisesti massa- ja paperiteollisuuden tuotannon aleneminen vähensi kuitupuun käyttöä ja samalla tarvetta kuitupuun tuontiin. Suomen metsäteollisuuden tuontipuun korvaamista kotimaisella puulla pyrittiin

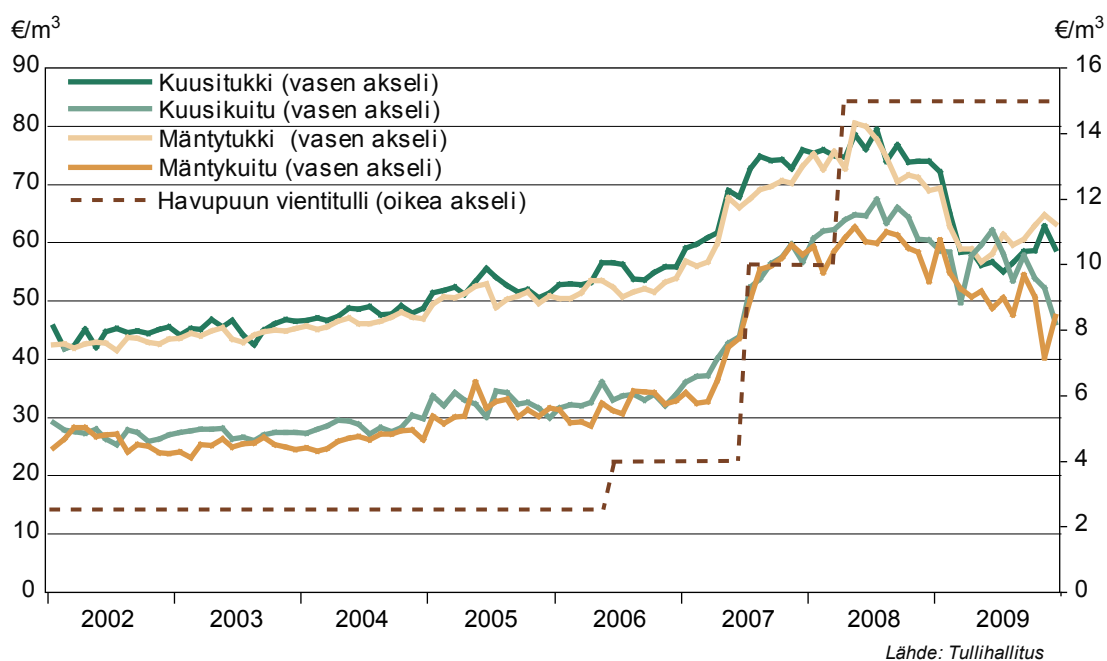
Kuva 2. Tukkipuun tuonti Venäjältä Suomeen ja vientitullien muutokset vuosina 2002–2009.

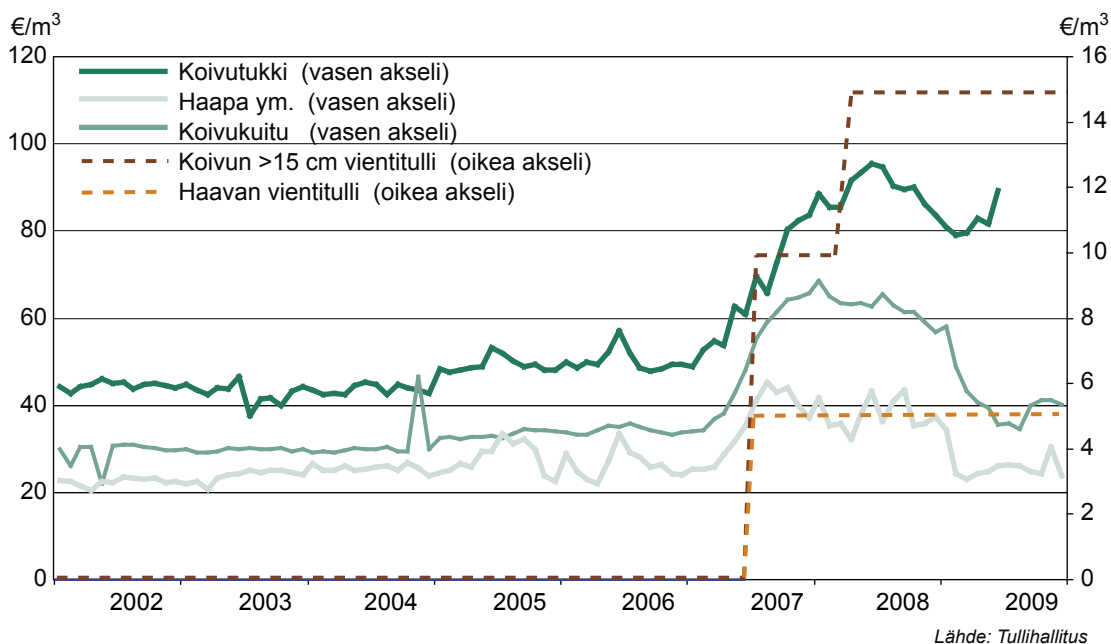
Kuva 3. Kuitupuun tuonti Venäjältä Suomeen vuosina 2002–2009.

myös helpottamaan metsäpoliittisilla ratkaisuilla, joista merkittävin oli puunmyynnin tilapäisen verohuojennuksen käyttöönotto 1.4.2008 jälkeen tehdyille puukaupoille.

Kuvista 4 ja 5 näkyvät Venäjältä tuodun pyöreän puutavaran keskimääräiset kuukausikohtaiset tilastoarvot vuosina 2002–2009. Tilastoarvot on poimittu Tullin tilastopalvelusta, eikä niihin ole tehty indeksikorjauksia. Kaavioihin on lisätty myös Venäjän raakapuun vientitullien kuutiokoh-
 taiset minimihinnat. Kuvaajista näkyy, että vientitullien korotukset ovat nostaneet välittömästi tuontipuun hintaa vähintään tullikorotuksen nimellisarvon verran. Vuonna 2009 keskimääräiset kuutiokoh-
 taiset tilastoarvot ovat laskeneet kaikissa puutavaralajeissa, vaikka vientitulleissa ei ole

Kuva 4. Havupuun tilastoarvon kehitys vuosina 2002–2009.

Kuva 5. Lehtipuun tilastoarvon kehitys vuosina 2002–2009.

tapahtunut muutoksia. Hinnanlasku aiheutuu raakapuumarkkinoiden yleisestä tilanteen muutoksesta. Raakapuun kulutus ja kysyntä ovat vähentyneet Suomessa merkittävästi vuoden 2009 aikana, eikä Venäjällä ole riittävästi kotimaista kysyntää korvaamaan raakapuun viennin vähenemistä. Koivutukin kuukausikohtainen tuonti romahti kesäkuussa 2009 edellisten kuukausien yli 3000 kuutiometristä alle 500 kuutiometriin ja siitä syystä loppuvuoden 2009 kuukausikohtaiset keskimääräiset tilastoarvot koostuvat yksittäisistä tuontieristä eivätkä ole vertailukelpoisia aikaisempiin tilastoarvoihin verrattuna. Koivutukin kuukausikohtaista tilastoarvoa kuvaava jana päättyy kuvassa 5 kesäkuuhun 2009.

Karjala toivoo tulleihin lykkäystä, muttei totaalipoistoa

Venäjän kotimarkkinoilla ei ole riittävästi kysyntää lehtipuulle, minkä johdosta puunkorjuuyritykset painivat ongelman kanssa, mitä tehdä hakkuista saatavalle koivulle ja haavalle. Karjalan tasavallan metsäteollisuudenharjoittajien ja puunviejien liiton puheenjohtaja Nikolai Bobko on muun muassa ehdottanut lehtikuitupuun vientitullien väliaikaista peruuttamista tai alentamista vuosiksi 2010–2013, lupaa jättää kysyntää vailla oleva lehtipuu leimikolle pystyyn 2–3 vuodeksi ilman sakkomaksuja sekä erilaisia helpotuksia puunkorjuuyritysten maksuihin ja luotonsaantiin (Lesnä gazeta 16.1.2010).

Vientitullien poistamista kokonaan eivät karjalaisetkaan toivo, koska suunnitteilla olevien tehdashankkeiden toteutumisen jälkeen myös lehtipuulle löytyy jalostuskäyttöä. Holdingyhtiö Investlesprom toteuttaa Segezhan tehtaalla Jääkarhu-hanketta (*Belyj Medved*), jonka tavoitteena on kunnostaa ja laajentaa Segezhan sellu- ja paperikombinaattia siten, että siellä pystytään tuottamaan jopa 845 000 tonnia sellua vuodessa. Tuolloin tehtaasta tulee maailman suurin ja nykyaikaisin valkaistun havu- ja koivusellun tuottaja ja se pystyy jalostamaan noin 2,5 miljoonaa kuutiota puuraaka-ainetta vuodessa. Rakennus- ja kunnostustyöt pyritään saamaan päätökseen vuonna 2013. Investoinnin arvoksi on ilmoitettu noin 900 miljoonaa euroa.

2.2 Polttopuu, hake, sahanpuru, pelletit ja puujäte

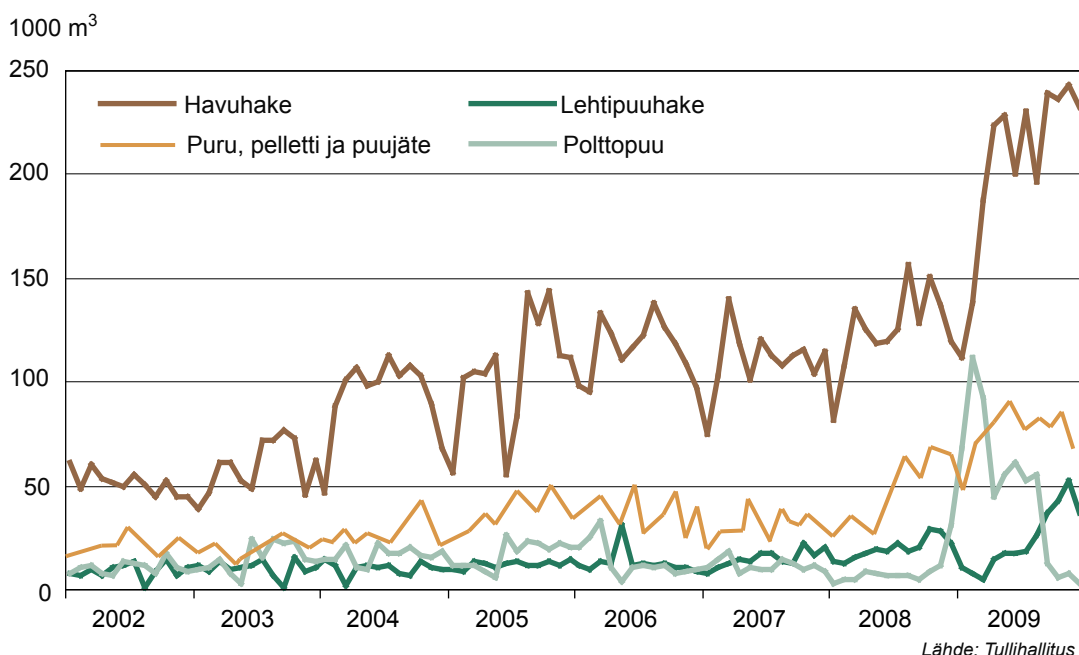
Polttopuu, hake, sahanpuru, pelletti ja puujäte ovat Venäjän lainsäädännön mukaan joko kokonaan vientitullittomia tai niiden vientitullit ovat suhteellisen alhaisella tasolla (taulukko 2). Pyöreän puun vientitullien korotuksen jälkeen näiden tuotteiden tuonti Suomeen on kasvanut merkittävästi.

Havuhakkeen kuukausittaiset tuontimäärät ovat moninkertaistuneet vuosina 2002–2009 (kuva 6). Vuonna 2002 tuotiin maahan kuukausittain keskimäärin noin 50 000 m³ havuhaketta ja tarkaste-

Taulukko 2. Polttopuun, hakkeen, sahanpurun, pelletin ja puujätteen vientitulleja Venäjällä.

Tuote	TN VED	% tullausarvosta
Polttopuu, hakkuutähteet	4401 10 000 1	4401 10 000 1: 0 %
	4401 10 000 9	4401 10 000 9: 6,5 % väh. 4 €/m ³
Hake	4401 21 000 0 (havu)	5
	4401 22 000 0 (lehti)	
Sahanpuru, pelletti, puujäte	4401 30 100 0	0
	4401 30 900 0	

Lähde: Lakitietokanta Consultant Plus

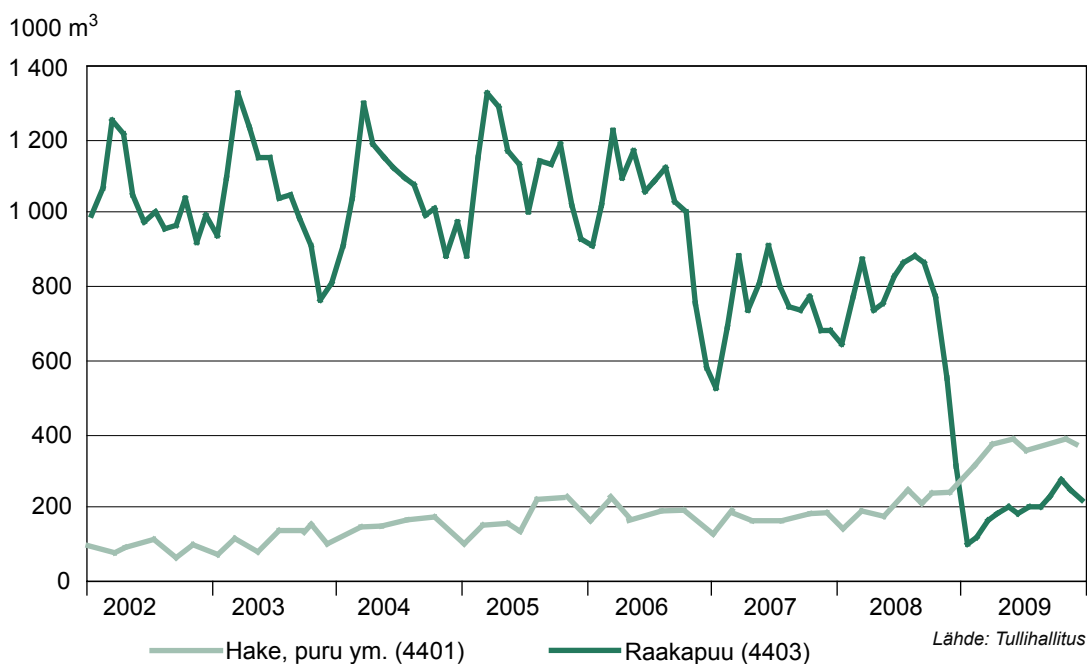

Kuva 6. Polttopuun, hakkeen, purun, pelletin ja puujätteen tuonti Venäjältä kuukausittain vuosina 2002–2009.

lujakson lopussa vuonna 2009 kuukausittainen tuontimäärä oli kohonnut jo yli 200 000 kuutiometriin. Purun, pelletin ja puujätteen yhteenlaskettu kuukausittainen tuontimäärä on myös moninkertaistunut tarkastelujaksolla. Polttopuun tuonnissa on huomattava piikki vuoden 2009 alussa. Lehtipuuhakkeen tuonti pysyi suhteellisen vähäisenä vuoden 2009 puoleenväliin saakka, jonka jälkeen sen tuontimäärä nousi nopeasti kesäkuun reilusta kolmestasadastuhannesta kuutiometristä marraskuun siihenastiseen ennätyskseen yli 1,2 miljoonaan kuutiometriin kuukaudessa.

Havupuun vientitullien korotus näyttää johtaneen erityisesti havupuuperäisten puujakeiden tuonin voimakkaaseen kasvuun. Havuhake, sahanpuru ja puujäte ovat käyttökelpoista raaka-ainetta Suomen metsäteollisuudelle ja niiden avulla on voitu korvata osa kannattamattomaksi käyneestä kuitupuun tuonnista. Polttopuun ja puupelletin tuonin kasvu erityisesti vuonna 2009 enteilevät lisääntyvää kiinnostusta Venäjän raaka-aineisiin energiapuumarkkinoilla.

Kuva 7 havainnollistaa ennakoitujen tullikorotusten vaikutusta muun muassa hakkeen ja purun tuontiin. Samanaikaisesti kun pyöreän puun tuontimäärät lähtivät laskuun vuonna 2008, alkoi hakkeen, purun ja muiden vientitullittomien päänimikkeen 4401 puutuotteiden tuonti kasvaa. Vuosina 2002–2009 päänimikkeen 4401 puutuotteiden kuukausittainen tuontimäärä nelinkertaistui noin 100 000 kuutiometristä noin 400 000 kuutiometriin. Samanaikaisesti pyöreän puun kuukausittainen tuontimäärä romahti aikaisemmasta 0,6–1,2 miljoonasta kuutiometristä noin 0,2 miljoonaan kuutiometriin vuoden 2009 alusta alkaen. Tammikuussa 2009 päänimikkeen 4401 puutuotteiden kuukausittainen tuontimäärä oli ensimmäistä kertaa suurempi kuin päänimikkeen 4403 pyöreän puun tuontimäärä.

Kuva 7. Suomen Venäjän puuntuonnin kehitys kuukausittain vuosina 2002–2009.

Suomen ja Venäjän tullinimikkeistön erot

Venäjän tullinimikkeistö perustuu kansainväliseen harmonoituun järjestelmään (HS-järjestelmään). Venäjällä käytetään 10-numeroisia tullinimikkeitä (TN VED -koodi), joissain tapauksissa jopa tarkempaa luokittelua. Euroopan yhteisön alueella käytetään Euroopan yhteisön yhdistettyä nimikkeistöä, josta käytetään nimitystä CN-nimikkeistö (Combined Nomenclature). CN-nimikkeistön 8-numeroisia nimikkeitä käytetään vienti-ilmoituksissa. CN-nimikkeistö perustuu myös kansainväliseen harmonoituun järjestelmään. Periaatteessa Euroopan yhteisön CN-nimikkeistö ja Venäjällä käytössä olevan TN VED -nimikkeistö ovat yhteneväisiä kuuden numeron (HS-nimikkeen) tarkkuudella ja eroavat vain tätä tarkemmassa luokittelussa. Käytännössä luokittelussa on jonkin verran eroja myös HS-nimikkeistön tasolla. Erot johtuvat eri maiden viranomaisten erilaisista HS-nimikkeistön tulkinnoista.

3 Venäjän viranomaismääräysten vaikutuksia

3.1 Sääntelyn monet keinot

Raakapuun vientiä on pyritty vaikeuttamaan tullikorotusten lisäksi myös monilla viranomaispäättöksillä. Havupuun vientitullien korotuksen lisäksi kesäkuussa 2006 alettiin vaatia pyöreän puun lajittelua läpimittaluokittain. Tämän määräyksen kattavasta soveltamisesta luovuttiin kuitenkin pian määräyksen voimaantulon jälkeen.

Venäjän tullivirasto vähensi maaliskuussa 2008 raakapuun tulliselvityksiin oikeutettujen tullitoimipaikkojen määrää. Lokakuussa 2009 Venäjän presidentti allekirjoitti lain, jolla annettiin hallitukselle oikeus määritellä rajanylityspaikat tietyille tavaroille, mukaan lukien raakapuu. Lakiin

liittyen Venäjän tullivirasto laati jo lokakuussa 2009 hallituksen asetusluonnoksen puutavaran rajanylityspaikkojen vähentämiseksi. Asetusluonnosta ei ole kuitenkaan hyväksytty, ja puutavaran vientiin oikeuttavien rajanylityspaikkojen määrä on jäänyt ennalleen.

Puunkuljetuksissa suomalaisille toimijoille on aiheuttanut hankaluuksia Venäjän ylipainolupajärjestelmä, joka on koettu suomalaisia kuljetusliikkeitä syrjiväksi. Puunviejät ovat kokeneet vaikeuksia myös kasvinterveystodistusten hankkimisessa. Puutavaran maastavientiin tarvittavien kasvinterveystodistusten myöntämisprosessia muutettiin Pietarin alueella ulkoistamalla todistusten myöntäminen kaupalliselle yritykselle vuoden 2005 syyskuusta alkaen, jonka seurauksena terveystodistuskustannukset moninkertaistuivat (Kivelä 2006). Myöhemmin järjestely todettiin Venäjän lain vastaiseksi ja peruttiin.

Suomalaisilla puunkorjuuyrityksillä on ollut paljon metsäkoneita vuokrattuna hakkuutyömailla rajan takana Karjalan tasavallassa. Syksyllä 2008 Venäjän tullivirasto teki päätöksen, joka antoi vain valmisteverotullin elimille oikeuden tullata ajoneuvoja tulli-ilmoituksella. Muutos hankaloitti merkittävästi Venäjälle väliaikaisesti tuotujen metsäkoneiden jälleenvientiä takaisin Suomeen. Karjalan tasavaltaa lähin valmisteverotullitoimipaikka sijaitsee Pietarissa. Asiaan liittyen Venäjän tullivirasto teki aikaisemman päätöksen osittain kumoavan päätöksen keuhällä 2009. Sen mukaan ajoneuvojen väliaikaiseen maahantuontiin liittyvät tarkastukset voitaisiin tehdä Karjalan tullissa valmisteverotullin valtuutuksella (Djakov 2009).

Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin puun tullauspaikkojen vähentämispäätöstä ja sen vaikutuksia puuntuontiin. Sen jälkeen luodaan lyhyt katsaus metsäkoneiden väliaikaisen viennin kehitykseen vuosina 2003–2009.

3.2 Puun tullauspaikat ja vientimenettely

Venäjän tullivirasto päätti loppuvuodesta 2007 vähentää niiden tulliselvityspaikkojen määrää, joilla on oikeus vientitullata raakapuuta tai vähän jalostettua puutavaraa (Federal'naja tamožennaja služba... 2007). Tämä päätös astui voimaan 11.3.2008 ja siihen tehtyine muutoksineen (Federal'naja tamožennaja služba... 2008a, 2008b, 2009a, 2009b) se koskee seuraavia tullinimikkeitä:

- 4401 polttopuu, sahanpuru, puujäte ym.
- 4403 raakapuu
- 4404 mm. halkaistu pölkkyy, karkeaveistetty puu, paalu
- 4406 ratapölkkyy ym.
- 4407 halkisahattu tai pilkottu puutavara ym.

Sen sijaan muiden ryhmään 44 kuuluneiden, puusta valmistettujen puutuotteiden ja puolivalmistettujen tulliselvityspaikat säilyivät ennallaan, mikä osoittaa, että päätös oli kohdistettu nimenomaan raakapuun vientiä vastaan. Venäjällä tullauspaikkojen määrä laski 668:sta 128:aan ja Luoteis-Venäjällä 61:stä 40:een (kuva 8).

Puun tullauspaikkojen vähentämisen virallisina perusteluina olivat mm. tulliselvitysten ja kontrollin laadun parantaminen, kustannusten alentaminen sekä valtion valvonnan vahvistaminen metsätuotteiden viennissä. Taustalta voidaan löytää sellaisia syitä kuin puun laittoman viennin torjunta etenkin Kiinan rajalla, menetetyt tullimaksut ja verot myös tullausarvon tahallisen alentamisen vuoksi, hallinnollisten lainrikkomusten lisääntyminen puunviennissä, kontrollin järjestämi-

Kuva 8. Muutokset raakaapuun ja sahatavaran tullauspaikoissa Luoteis-Venäjän hallintopiirissä.

sen vaikeus useissa toimipaikoissa, puutteellisesti varustellut tulliselvityspaikat, pätevän valvontahenkilöstön puute ja kustannusten säästö. Venäjän tullin mukaan (Federal'naâ tamožennaâ... 2008) vuonna 2007 tulli paljasti puun ja metsätuotteiden viennissä 120 rikosluontoista tapausta arvoltaan yli neljä miljoonaa ruplaa (noin 111 000 euroa). Lisäksi päätöksessä on huomioitu Venäjän liikenneministeriön ja Venäjän tulliviraston linjaus, ettei valtion rajalla auto- ja rautateiden varrella sijaitsevien tulliviranomaisten tule vastaanottaa vientitavaroiden tulliselvityksiä.

Painavimmat syyt tulliselvityspaikkojen vähentämiseen lienevät olleet kuitenkin poliittiset. Suomalaisesta näkökulmasta katsottuna tavoitteena on vaikeuttaa puun vientiä. Tullauspaikkojen määrän vähentäminen on jatkumo aiemmille samansuuntaisille päätöksille. Ensimmäiset raakaapuun vientitullit astuivat voimaan jo vuonna 1998, minkä jälkeen niitä on korotettu useaan otteeseen 2000-luvulla. Vientitullien lisäksi puunvientiä on pyritty jarruttamaan mm. vaikeuttamalla vuonna 2005 voimaantulleen havupuun kasvinterveystodistuksen myöntöprosessia ja säädöksiä, ja vuoden 2006 keväällä voimassa olleella asetuksella vientihavupuun läpimittalajittelusta. Lisäksi Venäjän viranomaisten määräämät ylisuurten ja ylipainoisten ajoneuvojen lupamaksut ovat lisänneet puuntuonnin lupabyrokratiaa, kasvattaneet suomalaisten puutavara-autoilijoiden kustannuksia ja aiheuttaneet puukuljetusten siirtymistä venäläisille toimijoille.

Tullauspaikkojen vähentämispäätöksellä pyritään myös turvaamaan venäläisen metsäteollisuuden raaka-ainehuoltoa. Esimerkiksi Karjalan tasavallassa puunkorjuuryitykset ovat mielellään vieneet raakaapuuta mm. Suomeen puusta saadun korkeamman hinnan tai kokonaan puuttuvan kotimaisen

kysynnän vuoksi. Tämä on vaikeuttanut tasavallan omien metsäteollisuusyritysten puuhoitoa, ja aika ajoin yritykset ovat ilmoittaneet kärsivänsä suoranaisestä puupulasta. Karjalassa viennin osuus metsästä kuljetetusta puusta (*vyvozka drevesyny*) oli 65 % vuonna 2006, mutta 44 % vuonna 2007 ja enää 35 % vuonna 2008 (Itogi raboty...2009, Kareliâstat 2009). Päätös tukee myös raakapuun vientitullien korotuksen tavoitetta houkutella/pakottaa lisäinvestointeja Venäjän oman metsäteollisuuden jalostuskapasiteetin lisäämiseksi ja jalostusasteen kohottamiseksi. Se on myös linjassa metsäsektorin strategian kanssa, jonka tavoitteena on tyydyttää sisämarkkinoiden kysyntä kotimaisen tuotannon korkealaatuisilla ja kilpailukykyisillä metsäteollisuuden tuotteilla.

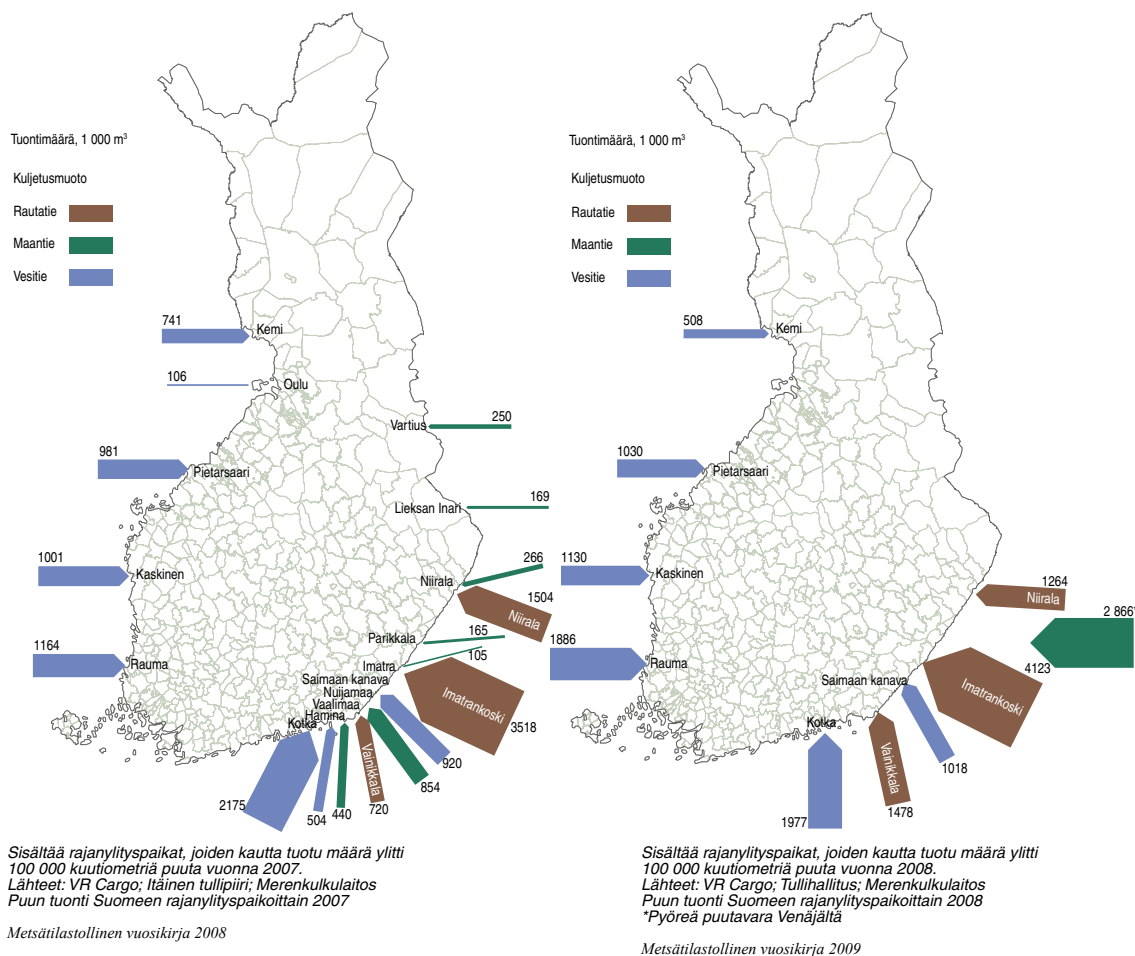
Tulliviraston päätös vähensi tulliselvityspaikkojen määrää erityisesti Pietarin ja Leningradin alueella 21:stä 10:een ja Karjalan tasavallassa 11:stä 6:een (kuva 8). Näiltä Luoteis-Venäjän alueilta on myös viety eniten ainespuuta.

Tulliviraston asetuksella 29.10.2007 N 1327 Pietarin ja Leningradin alueilta ja Karjalan tasavalta poistettiin seuraavat tulliselvityspaikat:

Tulliasema:	Kaupunki:
Pietari, Leningradin alue (Pietarin tulli):	
Vasilinsaari	Pietari
Viipuri	Pietari, Pargolovon kylä
Severnyi	Pietari, teollisuusvyöhyke ”Parnas”
Severo-Vostotšnyi	Pietari
Šušarski	Pietari, Šušaryn kylä
Jugo-Zapadnyi	Pietari
Južnyi	Pietari, Šušaryn kylä
Parnasski	Pietari, teollisuusvyöhyke ”Parnas”
Gattšinski	Leningradin alue, Gattšinskin alue
Krasnoselski	Pietari, Krasnoe selo
Kirišski	Leningradin alue, Kiriši
Karjalan tasavalta:	
Pääjärvi (Kostamuksen tulli)	Pääjärven kylä
Ääninen (Petroskoin tulli)	Petroskoi
Kontupohja (Petroskoin tulli)	Kontupohja
Karhumäki (Petroskoin tulli)	Karhumäki
Sortavala (Sortavalan tulli)	Sortavala

Tulliviraston päätöksen tultua Suomessa julkisuuteen tammikuussa 2008 oli epäselvää, tuleeko vientiin menevien puukuormien kulkea fyysisesti tiettyjen tulliselvityspaikkojen kautta vai riittääkö, että tulliselvitysasiakirjat kuljetetaan tullipaikalle. Käytännöksi muodostui se, että ainoastaan paperit täytyi käydä selvittämässä paikan päällä. Mikäli myös puuerät olisi ollut näytettävä selvityspaikalla, tämä olisi merkinnyt huomattavia lisäkilometrejä ja -kustannuksia puunkuljetukseen ja olisi nopeasti ja merkittävästi vähentänyt puuvientiä Venäjältä Suomeen.

Suurin osa Suomen tuontipuusta tuodaan rautatie- ja laivakuljetuksina (kuva 9). Vuosina 2007–2008 itärajan yli tuodusta puusta noin 70 % kuljetettiin rautateitse ja noin 30 % maanteitse. Vuonna 2007 maanteitse Venäjältä tuodusta puusta noin 58 % tuotiin itärajan kahden eteläisimmän

Kuva 9. Puun tuonti Suomeen rajanylityspaikoittain vuosina 2007 ja 2008.

maantiiliikenteen rajanylityspaikan Vaalimaan ja Nuijamaan kautta. Venäjältä tuodusta puusta lähes 85 % on käytetty Kaakkois-Suomen, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan metsäkeskusten alueella (Iikkänen ja Mukula 2008). Venäjän tullivirasto päätös puutavaran tulliselvityspaikkojen vähentämisestä ei kohdistunut merkittävässä määrin Suomen metsäteollisuuden pääasiallisiin puunkuljetusreitteihin. Pohjois-Suomen lähialueilla lakkautukset harvensivat ennestäänkin harvaa tulliselvityspaikkojen verkostoa siten, että lakkautuksista aiheutuu paikallisesti merkittävää haittaa Pohjois-Suomen puunjalostusteollisuuden puuhuollolle.

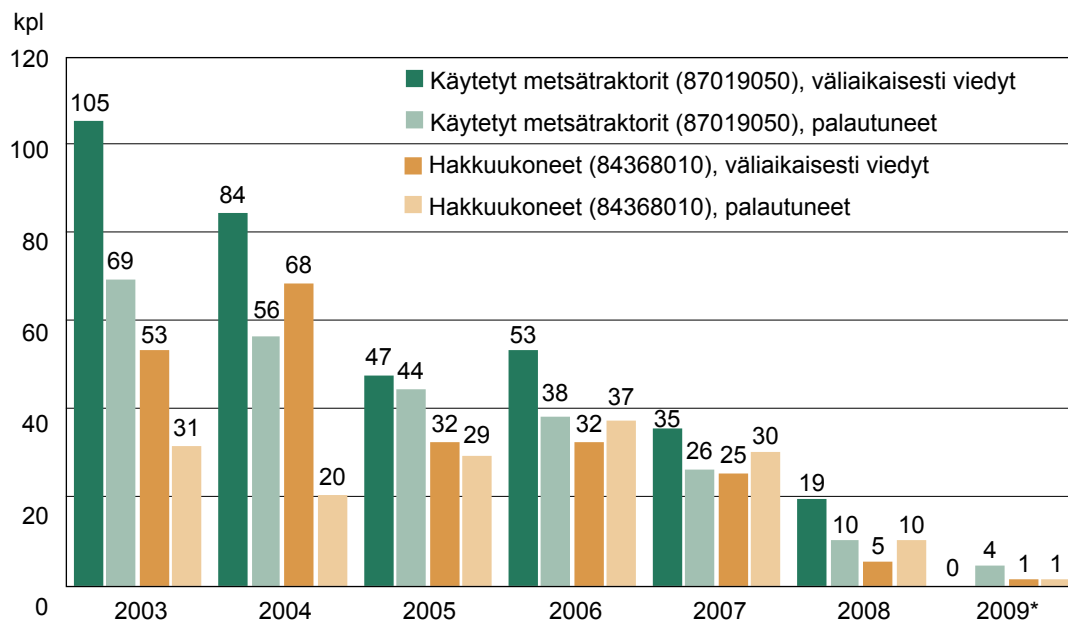
3.3 Metsäkoneiden väliaikainen vienti Suomesta Venäjälle

Suomalaiset metsäkoneyritykset ovat osallistuneet Venäjän puolella puunkorjuuseen viemällä kalustoaan väliaikaisesti erityisesti Suomen lähialueilla sijaitseville hakkuutyömaille. Metsäkoneet vientiselvitetään Suomen tullissa asettamalla ne väliaikaisen viennin menettelyyn. Tavarat voidaan tällöin jälleentuoda ilman tullimaksuja takaisin Suomeen. Venäjän tullissa Suomesta tuodut metsäkoneet asetetaan väliaikaisen tuonnin menettelyyn. Väliaikaisesti maahantuodut metsäkoneet on tällöin osittain vapautettu tuontitulleista ja -veroista ja niitä voidaan käyttää Venäjällä. Väliaikaisessa tuonnissa tuoja asettaa maahantuontimaksuja vastaavan vakuuden, joka palautetaan, kun tavarat jälleenviedään maasta pois. Maassaoloajalta väliaikaisesti tuoduista metsäkoneista täytyy maksaa väliaikaisen tuonnin kuukausimaksu, joka on 3 % normaalin tullauksen yhtey-

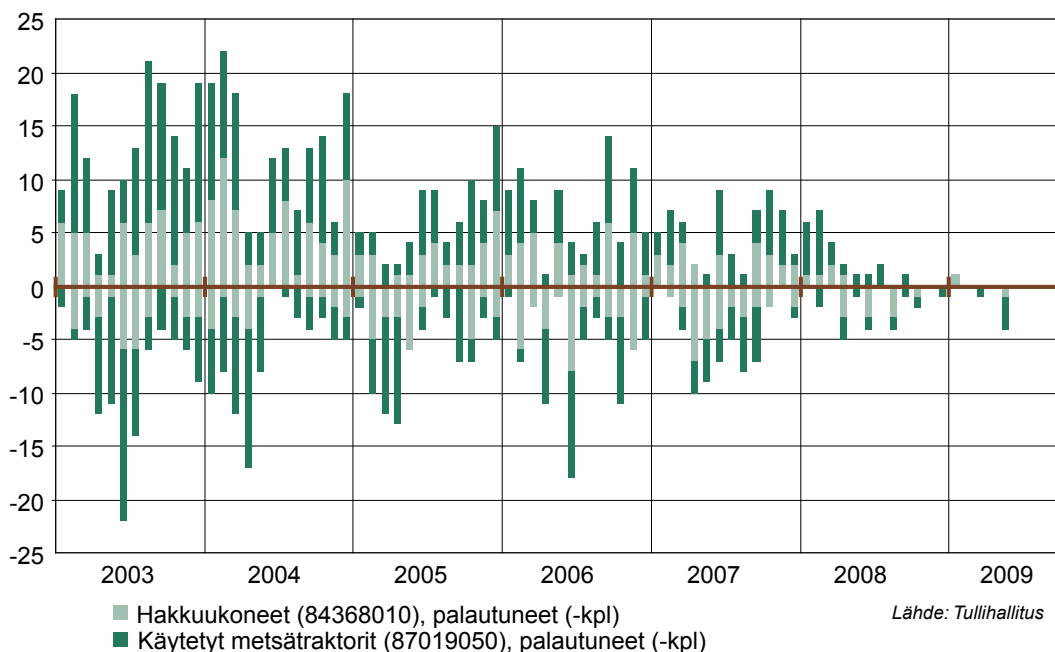
dessä kannettavista maahantuontimaksuista. Väliaikainen maahantuonti voidaan muuttaa milloin tahansa normaaliksi tullaukseksi, jolloin tavaroista maksetaan jäljellä oleva osuus maahantuontimaksuista ja tavarat luovutetaan vapaaseen liikkeeseen.

Kuvasta 10 näkyy tullinimikkeeseen 8436 80 10 ilmoitettujen hakkuukoneiden ja nimikkeeseen 8701 90 50 ilmoitettujen metsätraktoreiden väliaikaisesti Venäjälle vietyjen ja Venäjältä Suomeen palautuneiden metsäkoneiden lukumäärät vuosina 2003–2009. Metsäkoneiden väliaikainen vienti oli tarkastelujaksolla vilkkaimmillaan vuonna 2003, jolloin Suomesta vietiin Venäjälle väliaikaisesti 105 käytettyä nimikkeeseen 8701 90 50 ilmoitettua metsätraktoria ja 53 hakkuukonetta. Hakkuukoneita vietiin ennätysmäärä vuonna 2004, yhteensä 68 kappaletta. Vientimäärät hiipui-
vat vuoteen 2008 saakka ja vuonna 2009 metsäkoneiden väliaikainen vienti näyttää loppuneen lähes kokonaan. Metsäkoneita on viety Venäjälle enemmän kuin niitä on tilastojen mukaan palautunut takaisin. Tämä selittyy sillä, että osa koneista on tullattu pysyvästi Venäjälle.

Kuvasta 11 näkyy Suomesta Venäjälle väliaikaisesti vietyjen ja Venäjältä palautuneiden metsäkoneiden määrät kuukausittain tammikuusta 2003 marraskuuhun 2009. Kuvasta voi päätellä, että suomalaiset hakkuuyritykset ovat sopeuttaneet toimintaansa vuoden 2009 alussa voimaantulleiksi odotettujen tullinkorotusten tilanteeseen kotiuttamalla pääosan Venäjälle viedyistä metsäkoneista ennen vuoden 2008 loppua. Venäjän tulliviraston päätös (5.8.2008 N 964) rajoittaa ajoneuvojen tullausoikeus vain valmisteverotullitoimipaikkoihin varmasti vielä omalta osaltaan vähensi suomalaisten metsäkoneyrittäjien halukkuutta viedä väliaikaisesti kalustoaan Venäjän puolelle.

Kuva 10. Suomesta Venäjälle väliaikaisesti viedyt ja palautuneet hakkuukoneet ja käytetyt metsätraktorit vuosina 2003–2009.

Kuva 11. Suomesta Venäjälle väliaikaisesti vietyt (positiiviset arvot) ja palautuneet (negatiiviset arvot) hakkuukoneet ja käytetyt metsätraktorit kuukausittain vuosina 2003–2009.

4 Metsäsektorin vienti Suomesta Venäjälle

4.1 Metsäteollisuustuotteet

Tuontitullien tavoitteena on yleensä suojata kotimaista tuotantoa ulkomaisilta kilpailevilta tuotteilta. Venäjällä ei ole juurikaan korkeasti jalostettuja, suojattavia metsäteollisuustuotteita. Metsäteollisuuden tuotteiden tullitaso on Venäjälle tuotaessa yleisimmin 15 % tullausravosta. Paperiteollisuuden tuotteissa on käytetty enimmäkseen yleistä 15 % tullitasoa (taulukko 3). Puu- tuoteteollisuuden tuotannon kotimarkkinoiden suojaamiseksi Venäjän hallitus asetti 1990-luvulla yleistä tullitasoa korkeamman 20 % suojatullin puuoville ja -ikkunoille ja 30 % suojatullin maa-

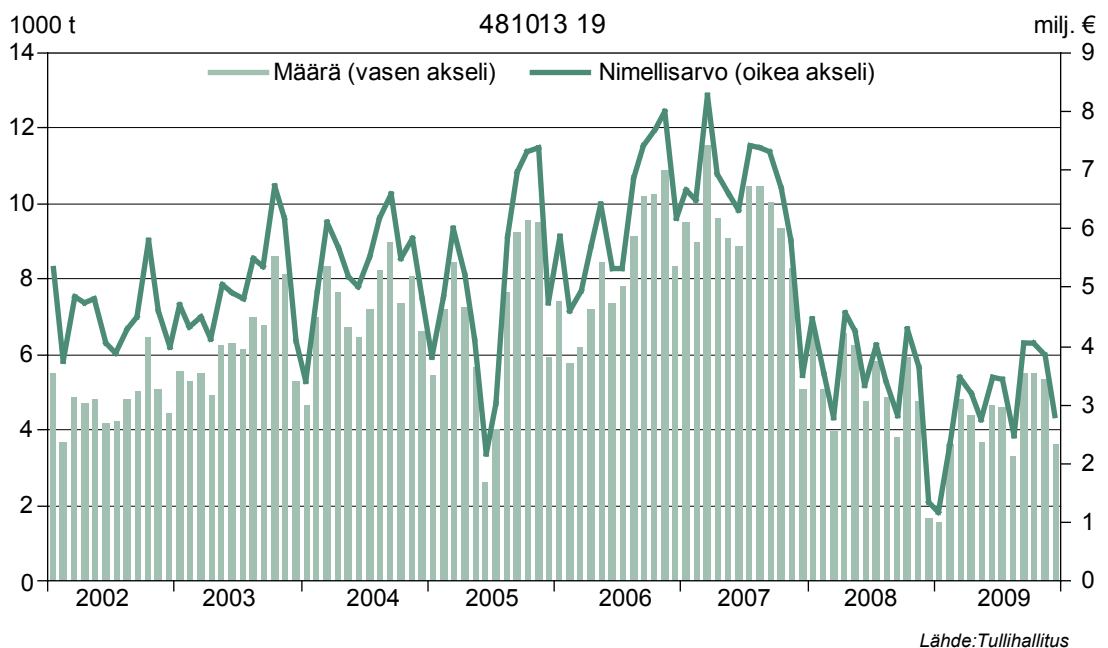
Taulukko 3. Eräiden metsäteollisuustuotteiden tuontitullit Venäjällä.

Tuote	TN VED	% tullausravosta
Päällystetty hienopaperi	4810 13 800 9	15
	4810 14 800 0	
	4810 19 900 0	
Päällystetty aikakauslehtipaperi	4810 22 100 0	15
	4810 29 300 0	
	4810 29 800 0	
Tehdasvalmisteiset puurakennukset	9406 00 200 0	20
	(aik. 9406 00 100 0)	
Ikkunat	4418 10	20
Ovet	4418 20	20

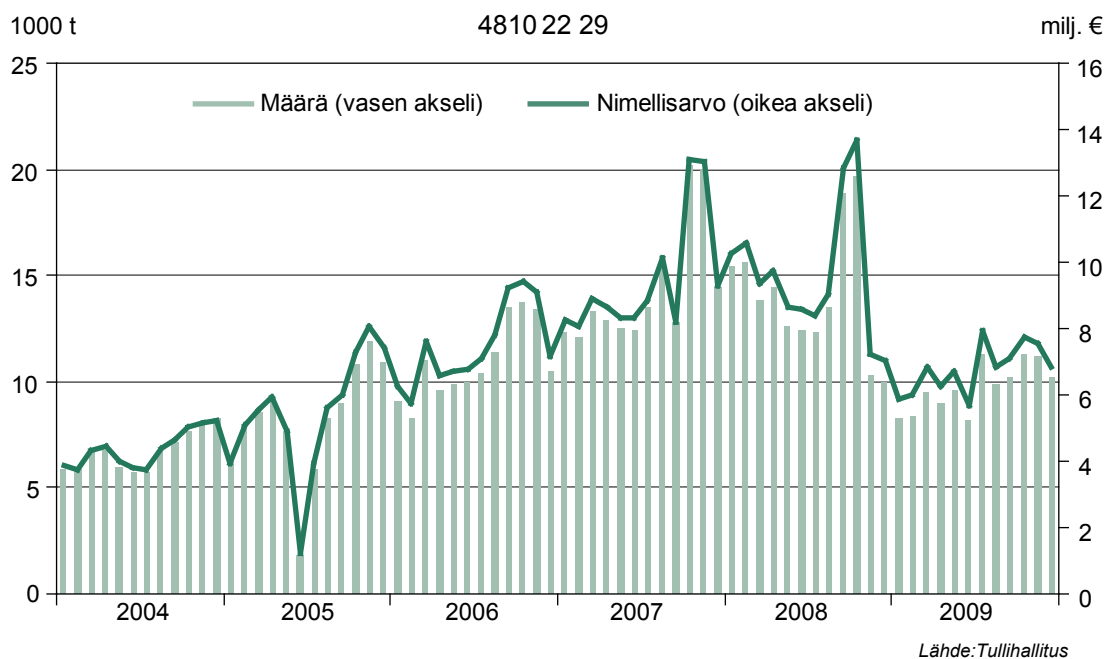
Lähde: Lakitietokanta Consultant Plus

hantuotaville tehdasvalmisteisille puurakennuksille. Tullitasoja on myöhemmin muutettu hallituksen asetuksilla. Tehdasvalmisteisten puurakennusten tullitaso alennettiin vuoden 2001 alusta alkaen 20 %:iin.

Venäjän paperinkulutus on kasvanut jatkuvasti 2000-luvulla. Venäjän paperintuotanto ei ole kasvanut paperinkulutusta vastaavasti ja Venäjältä onkin muodostunut yhä merkittävämpi markkina-alue Suomen paperiteollisuudelle. Kuvista 12 ja 13 näkyy Suomen paperiteollisuuden Venäjän viennin kehitys 2000-luvulla päällystetyn hieno- ja aikakauslehtipaperin osalta. Korkea tuontitul-

Kuva 12. Päällystetyn hienopaperin vienti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

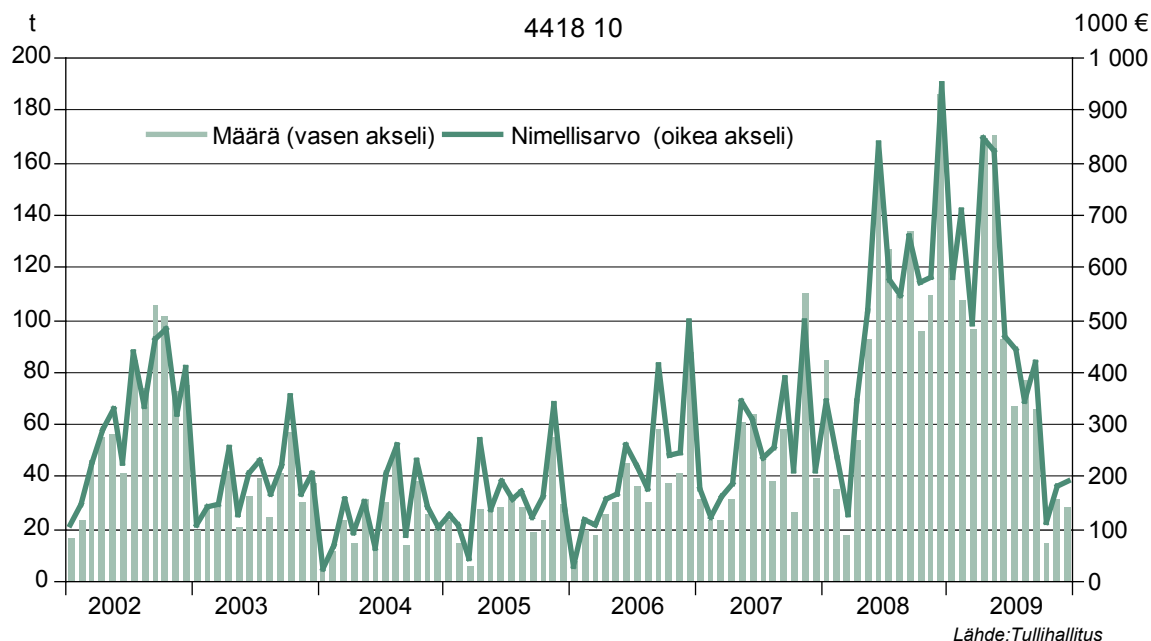

Kuva 13. Päällystetyn aikakauslehtipaperin vienti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

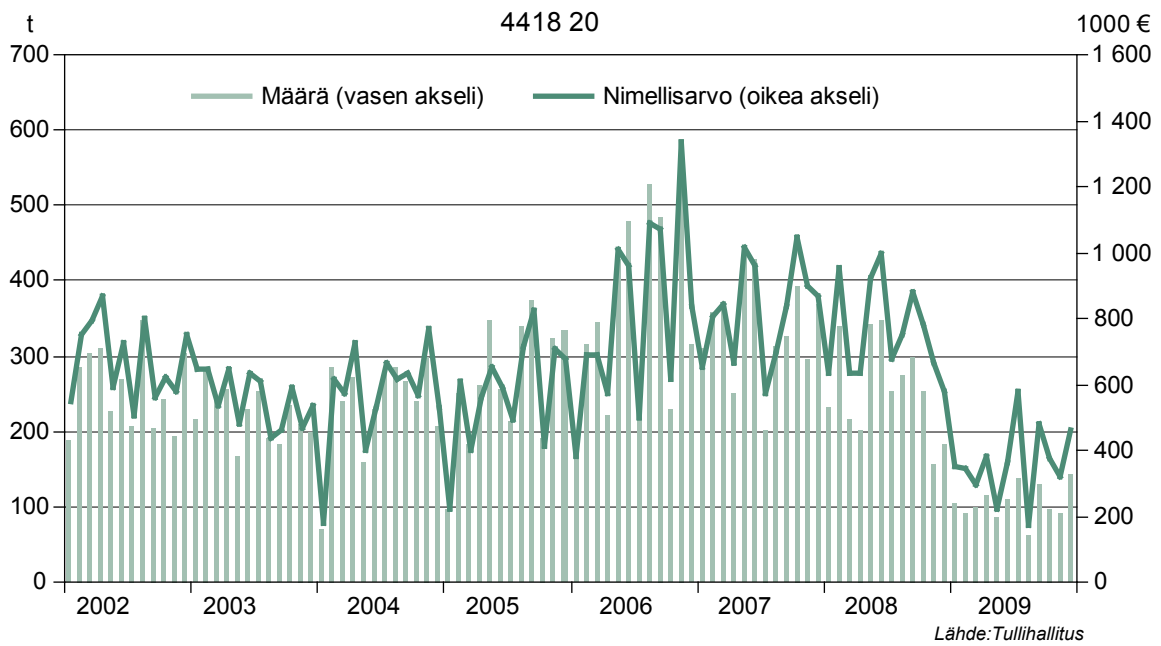
lin taso ei selitä viennin kuukausittaisia vaihteluita, sillä tullitaso on pysynyt samalla 15 prosentin tasolla koko kaavioiden tarkasteluajan. Kuukausittaiset vientimäärät ovat kasvaneet suhteellisen tasaisesti Venäjän talouskasvun myötä vuoden 2007 loppuun saakka. Nimellisarvon kehitys on seurannut vientimäärien muutoksia. Vuoden 2005 puolellisessa tapahtunut vientimäärien notkahdus selittyy Suomen paperiteollisuuden toukokuun loppupuolella pysäyttäneellä pitkäkestoisella lakolla.

Venäjän rakennustuotanto on kasvanut 2000-luvulla jopa reilusti yli 10 % vuodessa. Rakennustuotannon voimakas kasvu on lisännyt rakennustarvikkeiden kysyntää Venäjällä ja myös Suomen puutuoteteollisuus on pyrkinyt lisäämään vientiään Venäjälle. Kuvissa 14, 15 ja 16 on esitetty Suomen puutuoteteollisuuden puuikkunoiden, -ovien ja tehdasvalmisteisten puurakennusten Venäjän viennin kehitys vuosina 2002–2009. Vuoteen 2005 saakka vienti on ollut suhteellisen tasaista ja vasta vuosikymmenen loppupuolella vienti on lähtenyt selvään kasvuun. Vuonna 2009 taloudellisen taantuman seurauksena vienti on jälleen laskenut 2000-luvun alkuvuosien tasolle. Tarkastelujakson aikana vuodesta 2002 vuoteen 2009 Venäjän tuontitullit ovat olleet kaikissa tarkastelluissa puutuoteteollisuuden tuoteryhmissä 20 % tullausarvosta.

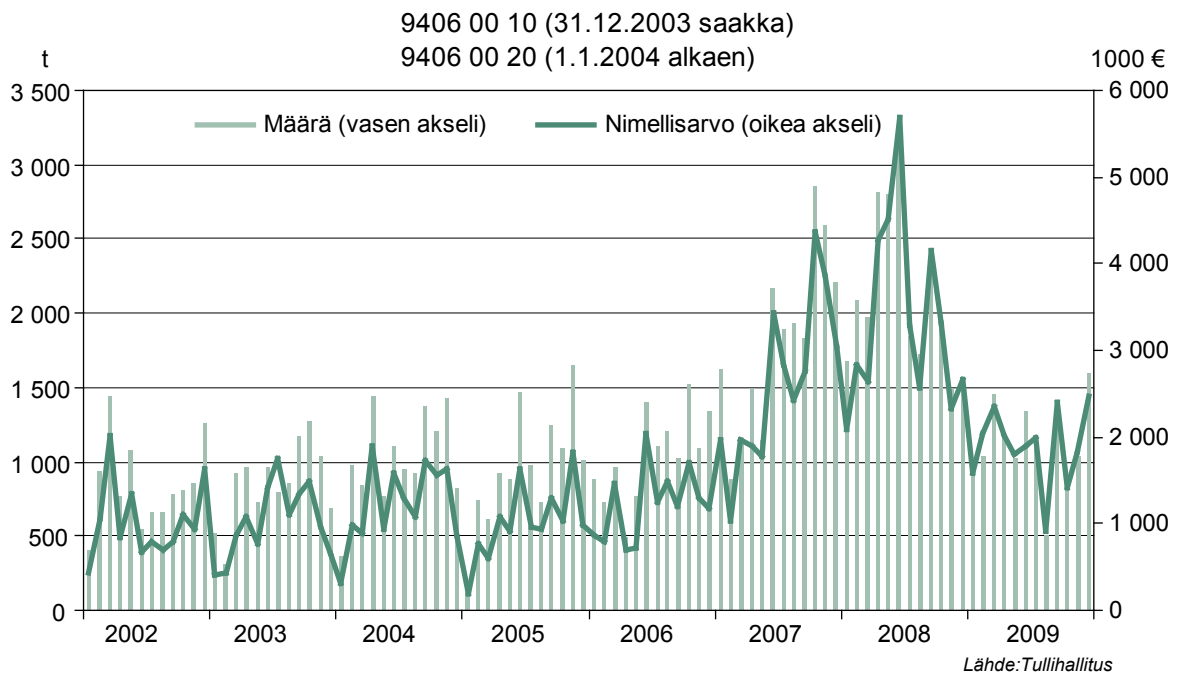
Suomen metsäteollisuustuotteiden Venäjän viennissä Venäjän talouden kehitys näyttää heijastuvan lähes suoraan viennin määrään. Venäjän taloudessa öljyn hinnalla on suuri merkitys talouden kehitykseen ja kotimaiseen kulutukseen. Öljyn hinnan kohotessa Venäjän talous kasvaa ja samalla Venäjällä paperin ja muiden metsäteollisuustuotteiden kysyntä kasvaa.

Kuva 14. Puuikkunoiden vienti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

Kuva 15. Puuvien vienti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

Kuva 16. Tehdasvalmisteisten puutalojen vienti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

4.2 Metsäkoneet

Venäjän metsäpolitiikan eräs keskeinen tavoite on modernisoida metsäsektori kokonaisuudessaan puunkorjuusta puunjalostukseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Venäjän hallitus on vapauttanut tuontitulleista sellaiset metsäsektorin koneet ja laitteet, joita ei valmisteta Venäjällä. Puunkorjuussa Venäjällä on ollut perinteisesti vallalla runko- ja kokopuumenetelmä. Venäjän konepajateollisuus tuotti 1950-luvulta lähtien tähän korjuumenetelmään soveltuvia telajuontotraktoreita. Arviolta kolme neljäsosaa Venäjän hakkuista tehdään runko- tai kokopuumenetelmällä pääosin venäläisvalmisteisilla koneilla (Gerasimov ja Karjalainen 2007). Koneellinen tavaralajimenetelmä alkoi yleistyä Suomen lähialueilla 1990-luvulla suomalaisurakoitsijoiden ja lähinnä Suomesta tuotujen käytettyjen metsätraktoreiden ja harvestereiden käyttöönnoton myötä. Tavaralajimenetelmä on yleistynyt 2000-luvulla uusien kuormatraktoreiden ja harvestereiden maahantuonnin kasvaessa. Tavaralajimenetelmän osuus hakkuista on noussut erityisesti Luoteis-Venäjällä, esimerkiksi Karjalan tasavallassa vuoteen 2008 mennessä tavaralajimenetelmällä korjattiin jo 75 prosenttia hakkuumäärästä (Saburov 2009).

Venäjän metsien suuren hakkuupotentiaalin ja nykyisen puunkorjuukaluston uudistamistarpeen vuoksi Venäjän metsäkonemarkkinoiden uskotaan kasvavan pitkällä tähtäimellä. Eri puunkorjuumenetelmien välisen osuuden kehittyminen vaikuttaa merkittävästi markkinaosuuksien jakaantumiseen Venäjän markkinoilla. Suomessa valmistetaan suurin osa maailmanmarkkinoilla myytävistä tavaralajimenetelmän koneista. Venäjällä on 30 puunkorjuukoneita valmistavaa yritystä, joista kaksi suurinta valmistajaa tuottaa yli 90 % koko maan metsäkonetuotannosta (Gerasimov ja Karjalainen 2007). Venäjällä hakkuukoneiden tuontitullitaso on ollut suhteellisen alhainen (5 %). Ne vapautettiin tullista kokonaan vuoden 2007 alussa, mutta viiden prosentin tullitaso palautettiin vuoden 2009 lopussa (taulukko 4). Venäjällä hakkuukoneiden kotimainen tuotanto on suhteellisen vähäistä eikä tuontitullilla ole kotimaista tuotantoa suojaavaa vaikutusta. Kuormatraktoreiden tullitaso on ollut korkeampi (15 %) kuin hakkuukoneilla, ja tullitasoa korotettiin vielä 12.1.2009 alkaen 25 prosenttiin, mitä voidaan pitää luonteeltaan kotimaista tuotantoa suojaavana (taulukko 5). Tullinkorotuksella Venäjä pyrkii myös ohjaamaan ulkomaalaisia metsäkoneiden valmistajia siirtämään tuotantoaan Venäjälle.

Hakkuukoneiden vienti Suomesta Venäjälle kasvoi merkittävästi vuosina 2002–2009 (kuva 17). Vientimäärien kehitys kuukausittain vuosina 2002–2009 on esitetty kuvassa 18. Marraskuussa

Taulukko 4. Metsäkoneiden tuontitullit Venäjällä.

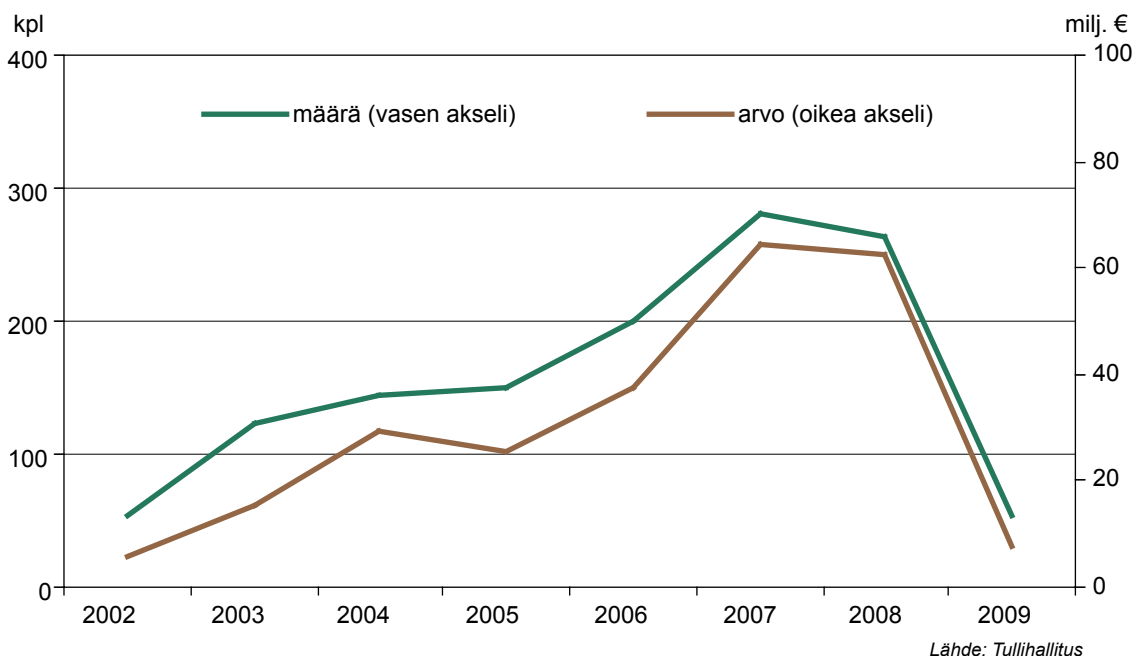
Voimaantulo	1.1.2002	1.1.2007, 1c=6 kk	12.1.2009 9 kk	22.10.2009 9 kk	12.10.2009 9 kk
Asetus	30.11.2001 N 830	27.11.2006 N 718	5.12.2008 N 903	15.9.2009 N 742	9.10.2009 N 807
Kuormatraktorit, 5–20 t					
Uudet 8704 22 910 1	10 %	10 %	25 %	-	
Käytetyt 8704 22 990 1	10 %	10 %	25 %	-	
Hakkuukoneet					
8436 80 100 0	5 %	0 % (1c)	-	5 %	-

*Jatkaa asetusta 5.12.2008 N 903

Taulukko 5. Puutavara-autojen ja raskaiden kuormatraktorioiden (>20 t) tuontitullit Venäjällä.

Voimaantulo	1.1.2002	15.3.2003	25.7.2003	26.9.2006	1.1.2007 1c=6 kk	1.7.2007	12.1.2009 9 kk	12.10.2009 9 kk
Asetus	30.11.2001 N 830	11.3.2003 N 147	21.6.2003 N 358	22.7.2006 N 451	27.11.2006 N 718	26.5.2007 N 321	5.12.2008 N 903	9.10.2009 N 807
Uudet 8704 23 910 8	10 %	5 %	-	-	5 %	-	25 %	*
Käytetyt 8704 23 990 3 (yli 5 v)	15 %	-	15 %	2,2 €/1 cm ³	2,2 €/1 cm ³ (1c)	1c pysyvä	4,4 €/1 cm ³	*
Käytetyt 8704 23 990 7 (3–5 v)	15 %	-	15 %	15 %	15 % (1c)	1c pysyvä	25 %	*

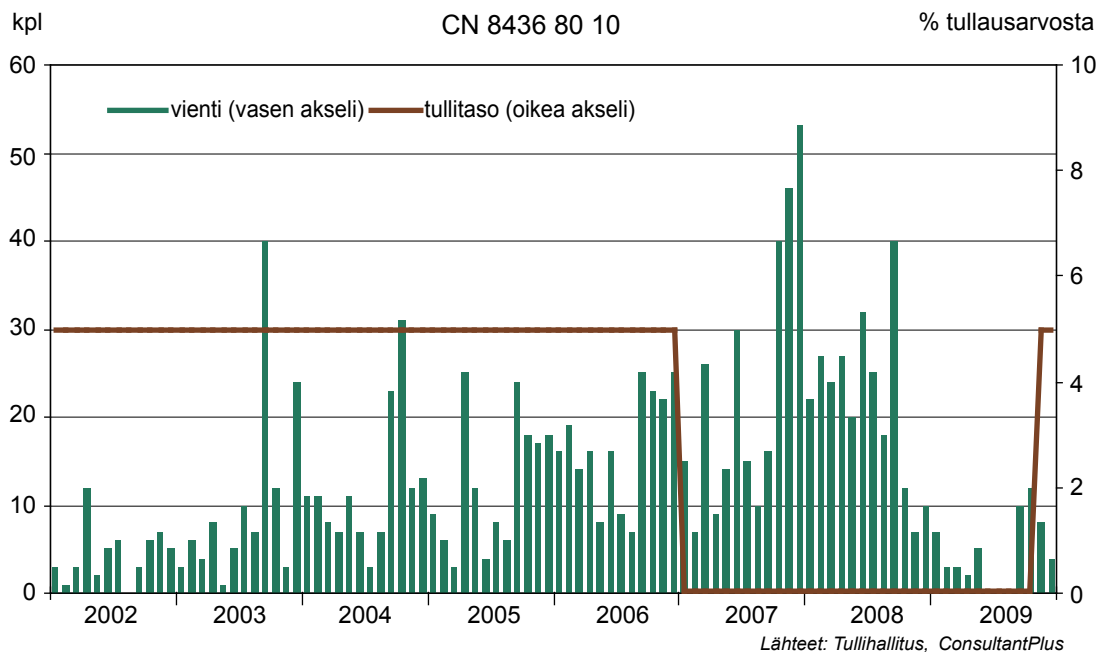
*Jatkaa asetusta 5.12.2008 N 903

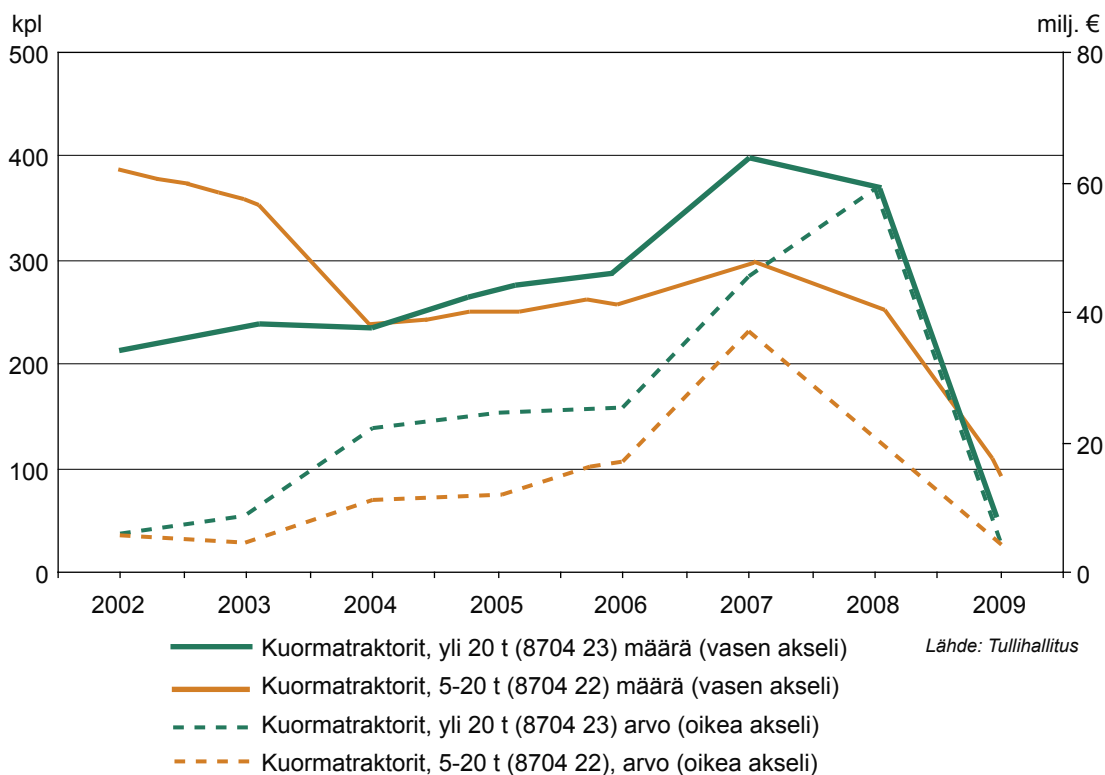
Kuva 17. Hakkuukoneiden vienti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

2007 vietiin Venäjälle ennätyksellisesti yli 50 hakkuukonetta yhden kuukauden aikana. Vuoden 2008 lopussa vientimäärät laskivat jyrkästi ja vuoden 2009 alussa vienti tyrehtyi lähes kokonaan. Metsäkoneiden maailmanmarkkinoilla konekauppa taantui samanaikaisesti laajemminkin maailmantalouden taantumana vuodelta 2008 lopusta alkaen. Suomalaisen metsäkonevalmistajan Ponsse Oyj:n vuosikertomuksessa vuodelta 2008 kuvataan Venäjän metsäkoneiden kysynnän olleen vuoden 2008 alkupuolella vielä ennätyksellistä, mutta hiljentyneen rahoituskriisin seurauksena loppuvuodesta lähes täysin (Ponsse Oyj 2009).

Kuormatraktoreiden vienti Suomesta Venäjälle kasvoi merkittävästi vuodesta 2002 vuoteen 2008 viennin arvolla mitattuna (kuva 19). Vietyjen koneiden lukumäärässä ei tapahtunut suurta muutosta, vaan viennin painopiste siirtyi pienistä (kokonaispaino alle 20 t) koneista suurempiin (yli 20 t) koneisiin. Vuonna 2009 kuormatraktoreiden vienti romahti Suomen tullin tilastojen mukaan suurissa kuormatraktoreissa edellisvuoden 373 traktorista 34 traktoriin ja pienemmissä kuormatraktoreissa 259 traktorista 95 traktoriin. Suomen tullin vientitilastosta ei saada täysin luotettavasti

Kuva 18. Hakkuukoneiden vietti kuukausittain Suomesta Venäjälle ja Venäjän tuontitulli vuosina 2002–2009. CN 8436 80 10 sisältää myös yhdistelmäkoneet, hakkurit, klapi-koneet ym. metsätalouden koneita.

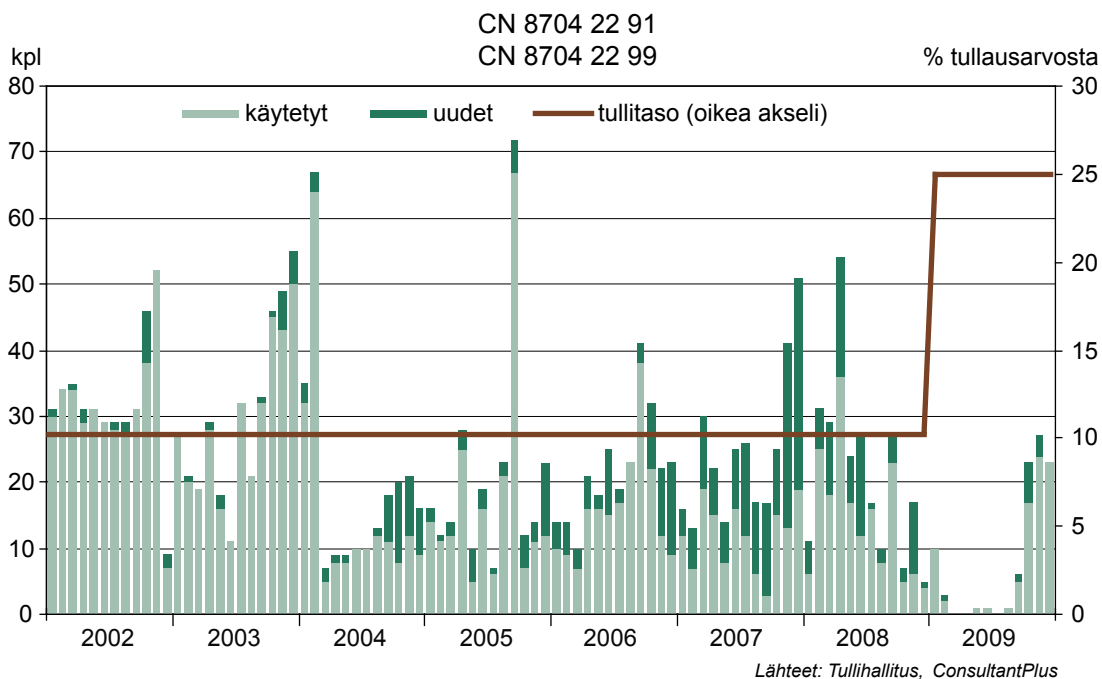
Kuva 19. Kuormatraktoreiden vietti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

selville kuormatraktoreiden todellista vientimäärää Venäjälle. Suomen tulli on aikaisemmin antanut metsätraktoreiden luokittelusta useita sitovia tariffitietoja, joiden mukaan pyörillä varustetut metsätraktorit luokitellaan nimikkeeseen 8701 alanimikkeisiin konetehon mukaan. Venäjän tulli on luokitellut kuormatraktorit nimikkeeseen 8704 ja Venäjän hallitus on vahvistanut tämän tulkinнан mukaisesti Venäjän tullitariffiin ”forwarder”-tyyppisille metsätraktoreille omat alanimikkeet päänimikkeeseen 8704 alle. Kuormatraktoreiden viejät käyttävät pääosin nimikettä 8704 Venäjän viennissään, mutta myös nimikkeeseen 8701 ilmoitetaan osa kuormatraktoreista. Suomen vientitilastoissa 8704 22 ja 8704 23 alanimikkeiden vientitilastossa ovat myös kokonaispainoltaan 5–20 tonnin (8704 22) ja yli 20 tonnin (8704 23) kuorma-autot.

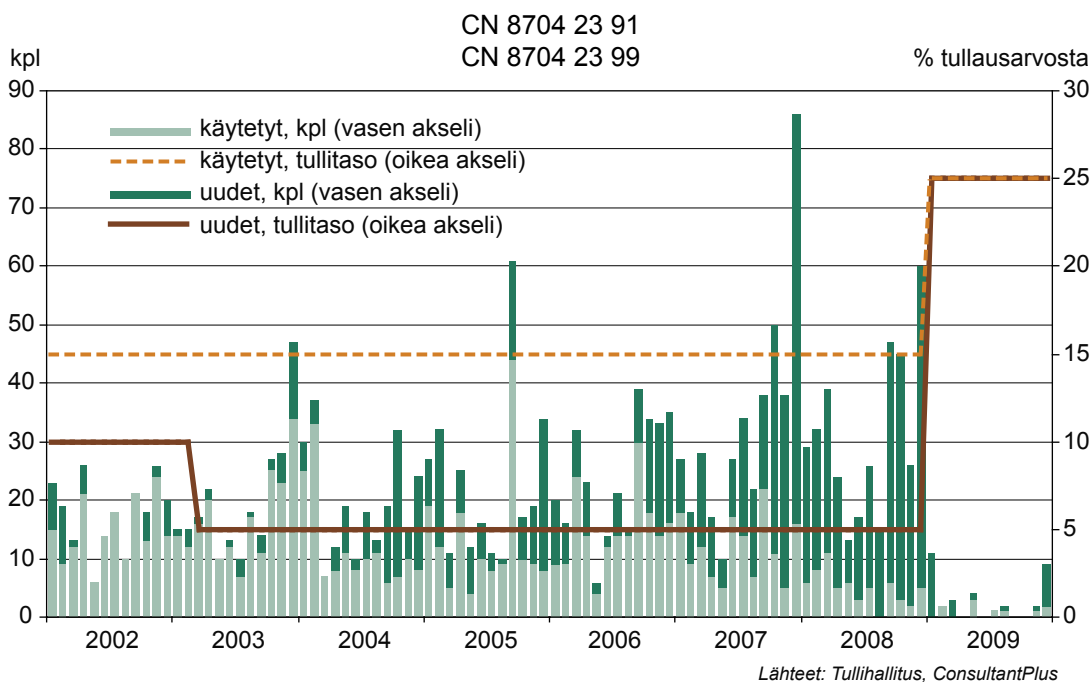
Kuvista 20 ja 21 näkyy nimikkeiden 8704 22 – 8704 23 ajoneuvojen Venäjän viennin kehitys vuosina 2002–2009. Jakson alkupuolella kokonaispainoltaan alle 20 tonnin ajoneuvoja vietiin huomattavasti enemmän Venäjälle kuin raskaampia yli 20 tonnin ajoneuvoja. Vuodesta 2004 alkaen raskaiden ajoneuvojen osuus on kasvanut suuremmaksi kuin kevyiden. Myös uusien ajoneuvojen osuus viedyistä ajoneuvoista on kasvanut vuodesta 2004 alkaen. Molempien ryhmien vienti romahti vuodenvaihteessa 2008–2009 samanaikaisesti kun Venäjän tuontitullien korotukset astuivat voimaan. Korotukset ajoittuvat samaan aikaan kuin hakkuukoneiden viennin väheneminen rahoituskriisin seurauksena, minkä vuoksi tullikorotuksen vaikutusta on mahdotonta arvioida. Pienempien kuormatraktoreiden viennin elpyminen loppuvuonna 2009 ennakoi korotusten vaikutusten jäävän väliaikaisiksi.

Koneviennissä Venäjän strategia toimii

Venäjän strategia painostaa tullikorotuksilla konevalmistajat siirtämään tuotantoaan Venäjälle näyttäisi toimivan. Tätä raporttia varten haastatellut konevalmistajat luonnehtivat 25 prosentin tuontitullia kuormatraktoreille ja puutavara-autoille ”tappavaksi” ja monet haastatelluista yrityksistä olivat ainakin jollain tasolla harkinneet tuotannon aloittamista Venäjällä. Venäjä on konevalmistajille ainoa kasvava markkina-alue Euroopassa, ja se nähtiin suuntana, johon on mentävä, jos haluaa kasvattaa tuotantoaan. Realistiset mahdollisuudet tuotantolaitosten perustamiseen nähtiin kuitenkin olevan vain suurimmilla toimijoilla.

Kuva 20. Alle 20 tonnin ajoneuvojen (ml. kuormatraktori ja puutavara-autot) vienti kuukausittain Suomesta Venäjälle ja Venäjän tuontitulli vuosina 2002–2009.

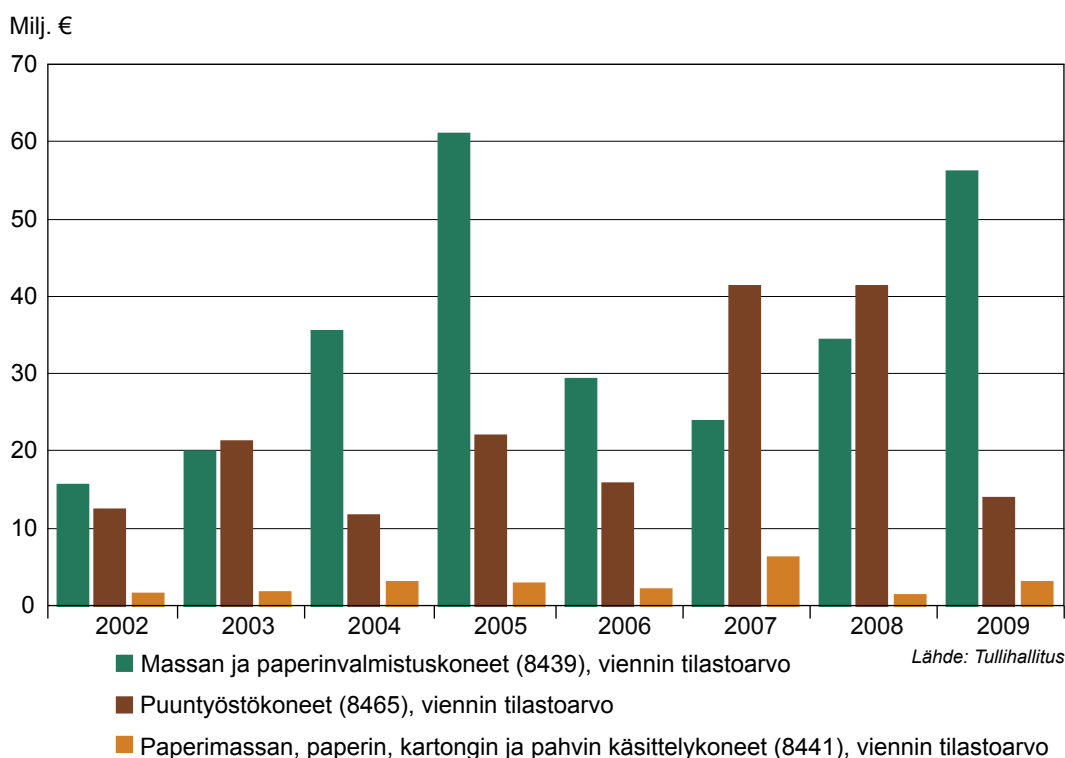

Kuva 21. Yli 20 tonnin ajoneuvojen (ml. kuormatraktori ja puutavara-autot) vienti kuukausittain Suomesta Venäjälle ja Venäjän tuontitulli vuosina 2002–2009.

4.3 Metsäteollisuuden koneet ja laitteet

Venäjän metsäpolitiikan keskeinen tavoite on kohottaa maan metsäteollisuuden tuotannon jalostusastetta. Tämän tavoitteen saavuttaminen vaatii mittavia investointeja maan metsäteollisuuteen, mitä Venäjän hallitus pyrkii edistämään myös tullipolitiikan avulla. Metsäteollisuuden modernisointiin tarvittavat investointitavarat on pääosin vapautettu tuontitulleista. Tässä katsauksessa tarkastellaan puunjalostuksen koneiden ja laitteiden vientiä Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009 päänimikkeiden 8439 (massan- ja paperinvalmistuskoneet), 8441 (paperimassan, paperin, kartongin tai pahvin käsittelykoneet) ja 8465 (puuntyöstökoneet) osalta. Näistä tavaroista päänimikkeiden 8439 ja 8441 tavarat on vapautettu kokonaan tuontitulleista. Päänimikkeen 8465 tavaroista osa on tullittomia ja osasta kannetaan 5 %:n tuontitullia.

Kuvassa 22 näkyy Suomesta Venäjälle vietyjen metsäteollisuudessa käytettävien koneiden viennin arvon kehitys vuosittain vuosina 2002–2009. Tarkastelujaksolla massan- ja paperinvalmistuskoneiden viennin huippuvuosi oli 2005, jolloin tämän nimikkeen laitteita vietiin Suomesta Venäjälle yli 60 miljoonan euron arvosta. Puutuoteteollisuudessa käytettäviä koneita ja laitteita vietiin noin 40 miljoonan euron arvosta vuosina 2007 ja 2008.

Kuva 22. Metsäteollisuuden koneiden ja laitteiden vienti Suomesta Venäjälle vuosina 2002–2009.

5 Venäjän tullipolitiikan vaikutusten arviointia

Venäjä on onnistunut strategisen linjauksensa mukaisilla raakapuun vientitulleilla ja muilla raakapuun vieniä haittaavilla toimenpiteillään horjuttamaan ulkomaalaisten puunostajien luottamusta venäläisen puuraaka-aineen saatavuuteen. Suomen metsäteollisuuden puunkäytön kasvu 2000-luvulla ylitti joidenkin puutavaramateriaalien osalta jatkuvan kestävästi kotimaisen puunhankinnan tason, mikä johtui suurelta osin luottamuksesta edullisen venäläisen raaka-aineen jatkuvaan saatavuuteen. Kun lopulta näytti ilmeiseltä, että raakapuun vientitullit tulevat voimaan 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolella, Suomen metsäteollisuuden oli pakko sopeutua uuteen tilanteeseen. Sopeuttamistoimenpiteistä tärkeimpiä olivat metsäteollisuuden tuotannon leikkaaminen ja kotimaisen puunhankinnan tehostaminen. Tämän lisäksi puun tuonti muista maista, kuten Baltiasta, Ruotsista ja Valko-Venäjältä, on lisääntynyt jonkin verran.

Näyttää todennäköiseltä, että Venäjä ei muuta politiikkaansa raakapuun viennin tyrehtyttämiseksi. Venäjän viivästyneet WTO:n jäsenyysneuvottelutkaan eivät näytä tuovan muutosta tilanteeseen. Tuontimäärien romahtamisesta huolimatta raakapuun vientitullit eivät näyttäisi lopettavan venäläisen puuraaka-aineen tuontia Suomeen kokonaan. Venäjällä on edelleen runsaat puuraaka-ainevarat, joille ei ole maassa riittävästi kotimaista kysyntää. Erityisesti lehtikuidun osalta Venäjän kotimainen kysyntä on lähes olematonta, eikä jalostavaa teollisuutta synny riittävästi lähitulevaisuudessakaan. Koivun osalta tuontia haittaa kuitenkin läpimittaan eikä laatuun perustuva kuitupuun luokittelu, vaikka tullitaso pysyisikin nollassa. Havupuun tuontimäärä tuskin tulee elpymään jatkossa, ellei tullitasoihin tehdä oleellisia muutoksia. Pyöreää puuta koskevien vientitullien seurauksena puuraaka-ainetta viedään Venäjältä yhä enemmän hakkeen, purun ja erilaisten puujätteiden muodossa. Jos määrien kasvu jatkuu voimakkaana, paine myös näiden tuotteiden viennin rajoittamiseen tullipoliittisilla toimenpiteillä kasvaa. Raakapuun tullikorotusten suunnitelmaa kritisoitiin aikanaan Venäjällä mm. havuhakkeen jättämisestä sen ulkopuolelle.

Pyöreän puun vientitullien korotus on johtanut muutoksiin Suomen metsäteollisuuden Venäjän puunhankinnassa. Suomalaisyritysten omistamia hakkuuyrityksiä on myyty ja puunhankintaorganisaatioita on ajettu alas tai niiden toimintaa on suunnattu uudelleen. Metsäkoneiden väliaikaisen viennin romahtaminen osoittaa, että myös suomalaisten puunkorjuuyritysten kiinnostus Venäjällä operoimiseen loppui lähes kokonaan puutullien korotusten ja puuntuonnin tyrehtymisen myötä vuoden 2009 alussa. Puun vieniä koskevat viranomais-toimet ovat tuoneet lisätyötä ja -kustannuksia puuta myyville yrityksille haitaten täten erityisesti paikallisten yritysten toimintaa. Suomalaisyritysten osalta vaikutukset ovat olleet suurimmat Venäjällä toimiville puunkorjuuyrityksille. Suomalaisyritysten näkemyksen mukaan kansainvälisen puunhankinnan tyrehtyminen heikentää venäläisen metsätalouden ja puunhankinnan kilpailukykyä, ja vaikuttaa negatiivisesti alan yleiseen kehitykseen.

Kuormatraktoreita ja puutavara-autoja koskevat korkeat tuontitullit raskaille ajoneuvoille ovat suojatullin kaltaisia, vaikka Venäjällä ei ole vastaavaa, suojeltavaa kotimaista tuotantoa laajemmassa mittakaavassa. Venäjälle ensin tuotantoon siirtävien ulkomaalaisyritysten kilpailuetu onkin selvä muihin markkinoilla toimiviin yrityksiin verrattuna.

Venäjän pyrkimys nostaa maan metsäteollisuuden jalostusastetta on edennyt hitaasti. Ulkomalaiset metsäyhtiöt ovat olleet kiinnostuneita massa- ja paperitehdashankkeista Venäjällä, mutta toistaiseksi varsinaisia investointipäätöksiä on lykätty toimintaympäristöön liittyvien lyhyen ja pitkän aikavälin epävarmuustekijöiden vuoksi, protektionistinen tullipolitiikka yhtenä niistä. Suuruusluokaltaan massa- ja paperiteollisuutta pienempiä puutuoteteollisuuden investointeja on tehty

sen sijaan runsaasti Venäjälle. Suomalaiset metsäyhtiöt ovat lisänneet investoinneillaan lähinnä Luoteis-Venäjän alueella sahatavara- ja puulevytuotantoa. Suomen ja Venäjän välisessä kaupassa tämä näkyy kasvaneena sahatavaran ja vanerin tuontina Venäjältä Suomeen. Venäjän metsäteollisuuden investoinnit ovat lisänneet myös suomalaisten metsäteollisuuden kone- ja laitevalmistajien vientiä Venäjälle. Alan suomalaisten toimittajien Venäjälle suuntautuneiden laitetoimitusten vuosittainen arvo on kohonnut lähes sadan miljoonan euron tasolle.

Huhtikuussa 2010 otettiin merkittävä askel investoinneissa venäläiseen metsäteollisuuteen, kun Ilim Group julkisti suunnitelmansa rakentaa uusi sellutehdas Bratskiin Irkutskin alueelle. 700 milj. dollarin investointisuunnitelmat on tarkoitettu rahoittamaan International Paperin kanssa perustetun yhteisyrityksen kautta. Tehdas tulee olemaan ensimmäinen uusi sellutehdas Venäjällä kolmeenkymmeneen vuoteen. Suunnitelmien mukaan vuonna 2012 toimintansa aloittavasta Bratskin tehtaasta tulee yksi maailman suurimmista ja moderneimmista havusellun tuottajista. Uuden tehtaan rakentaminen nostaa sellun kokonaistuotantomäärän Bratskissa yli miljoonaan tonniin. Tehtaan tuotanto on suunnattu pääasiassa Kiinan markkinoille.

Venäjän oma metsäteollisuus ei kykene vielä tyydyttämään maan kotimaista kysyntää pidemmälle jalostetuissa metsäteollisuuden tuotteissa. Suomen puutuote- ja paperiteollisuus onkin pystynyt kasvattamaan vientiään Venäjälle 2000-luvun nousukaudella. Talouden taantuma vuoden 2008 lopulta alkaen vähensi myös näiden tuotteiden kysyntää Venäjällä, mutta muuten vientimäärät ovat olleet kasvusuunnassa. Tullipolitiikalla ei ole toistaiseksi pyritty vaikuttamaan Suomelle tärkeään paperin tuontiin Venäjälle. Keskustelu suojatullien asettamisesta eräille päällystetyille paperiladuille on kuitenkin jo alkanut, vaikka Venäjällä ollaan vasta käynnistelemässä omaa tuotantoa.

Muiden puutuotteiden kuten ovien, ikkunoiden ja puutalojen osalta Venäjän tullipolitiikalla ja vientitulleilla on merkitystä erityisesti niissä tuotteissa, joilla pyritään massamarkkinoille. Esimerkiksi varakkaalle ostajakunnalle suunnattujen kalliimpien hirsitalojen kohdalla tullien merkitys ei ole yhtä suuri kuin keskiluokalle suunnattujen elementtitalojen valmistajille. Venäjän markkinoille tosissaan tähtäävien, rakentamisen puutuotteita valmistavien suomalaisyritysten odotetaan siirtävän tuotantoaan lähivuosina Venäjälle. Tullimaksujen lisäksi syinä tähän ovat säästöt paljon kuljetuskapasiteettia vaativien tuotteiden kuljetuksessa ja valmistuksessa. Puurakentamisen liiketoimintaa Venäjällä on kuvattu tarkemmin Metlan raportissa ”Puurakentamisen suomalais-venäläinen liiketoiminta Venäjällä – vientikaupasta verkostoihin” (Marttila ja Ollonqvist 2010).

Suomen paperiteollisuus jäädyttänyt investointisuunnitelmiaan Venäjälle

Toisin kuin konevalmistajien kohdalla, vientitullien korotukset eivät ole saaneet aikaan toivottua sysäystä ulkomaisten investointien lisääntymiseen Venäjän sellu- ja paperimarkkinoilla. Metsäteollisuuden heikkoon markkinatilanteeseen vedoten esim. Stora Enso ilmoitti helmikuussa 2009 lykkäävänsä lopullista päätöstään sellu- ja paperitehdashankkeesta Nižni Novgorodin alueella.

Tätä raporttia varten haastatellut suomalaisyritysten edustajat pitivät tullikorotusten myötä syntyneen tilannetta epäedullisena niin Venäjällä toimiville suomalaisyrityksille kuin myös maan kotimaiselle metsäteollisuudelle. Suomalaiset metsäteollisuuden suuryritykset rakensivat 1990–2000-luvuilla Venäjälle toimivat puunhankintaorganisaatiot, jotka on nyt vientitullikorotusten myötä jouduttu ajamaan alas. Alalta on poistunut paljon tietotaitoa ja osaamista, kun henkilöstöä on siirrytty puunhankinnasta muihin tehtäviin. Tällä hetkellä suomalaisyritykset tekevät Venäjällä haastateltujen mukaan vain hyvin lyhyen tähtäimen suunnitelmia eikä niillä ole intressejä suurinvestointeihin. Puunhankintaorganisaatioiden alasajo on johtanut siihen, että tilanne ei palaisi

hevillä entiselleen, vaikka Venäjän tullipolitiikka muuttuisikin: kapasiteetin nostaminen entiselle tasolle ei ole enää helppoa, vaan liikkeelle lähdettäisiin huomattavasta takamatkasta verrattuna tilanteeseen ennen vientitullien viimeaikaisia korotuksia.

Suomalaisyriyten näkökulmasta nykyinen tilanne tulee kolahtamaan kovimmin venäläisten omaan nilkkaan. Venäjällä on jo nähty monien yritysten konkurssseja ja toiminnan lopettamisia. Vaikka taloudellinen laskusuhdanne on osaltaan pahentanut tilannetta, yritysten ongelmat eivät ole johtuneet niinkään kysynnän heikkoudesta vaan raaka-aineen saannin vaikeuksista. Esimerkiksi venäläiset sahat seisoivat raaka-ainepulan vuoksi viime vuonna pitkiä aikoja. Myös Chudovon vaneritehdas kärsi viime vuonna raaka-ainepulasta, vaikka se sijaitsee Pohjois-Euroopan parhaan koivualueen keskellä. Raaka-ainetta tuotiin jopa Suomesta.

Kirjallisuus

- Djakov, A. 2009. Karjalan tullin valtuudet metsäkoneiden viennissä, Karjalan tullin tiedottaja Aleksander Djakovin artikkeli Idän metsätieto -palvelussa 15.9.2009. Saatavissa: <http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?id=538>. [Viitattu 21.12.2009].
- Federal'naâ tamožennaâ služba Rossii 2007. Prikaz № 1327 ot 29 oktjabrja 2007 g. O mestah deklarirovaniâ otdelnyh vidov tovarov [Määräys № 1327, 29.10.2007 Eräiden tavaroiden tullauspaikoista].
- Federal'naâ tamožennaâ služba Rossii 2008a. Prikaz № 362 ot 2 aprelâ 2008 g. O vnesenii izmenenij v prikaz FTS Rossii ot 29 oktâbrâ 2007 g. № 1327 [Määräys № 362, 2.4.2008 Muutoksista Venäjän tulliviraston määräykseen 29.10.2007 № 1327].
- Federal'naâ tamožennaâ služba Rossii 2008b. Prikaz № 831 ot 9 ijulâ 2008 g. O vnesenii izmenenij v prikaz FTS Rossii ot 29 oktâbrâ 2007 g. № 1327 [Määräys № 831, 9.7.2008 Muutoksista Venäjän tulliviraston määräykseen 29.10.2007 № 1327].
- Federal'naâ tamožennaâ služba Rossii 2009a. Prikaz № 720 ot 22 aprelâ 2009 g. O vnesenii izmenenij v prikaz FTS Rossii ot 29 oktâbrâ 2007 g. № 1327 [Määräys № 720, 22.4.2009 Muutoksista Venäjän tulliviraston määräykseen 29.10.2007 № 1327].
- Federal'naâ tamožennaâ služba Rossii 2009b. Prikaz № 2343 ot 23 dekabrâ 2009 g. O vnesenii izmenenij v prikaz FTS Rossii ot 29 oktâbrjâ 2007 g. № 1327 [Määräys № 2343, 23.12.2009 Muutoksista Venäjän tulliviraston määräykseen 29.10.2007 № 1327].
- Federal'naâ tamožennaâ služba Rossii 2008. Usilen kontrol' deklarirovaniâ neobrabotannoi drevesiny [Jalostamattoman puun tullauksen kontrollia tiukennettu]. Ofitsialnye novosti 19.02.2008.
- Federal'nyj zakon Rossijskoj Federacii ot 13 oktâbrâ 2009 g. N 231-FZ "O vnesenii izmenenij v stat'i 69 i 119 Tamoženogo kodeksa Rossijskoj Federacii" [Venäjän federaation laki 13.10.2009 Nro 231-FZ "Muutosten tekemisestä Venäjän federaation tullikoodeksin lukuihin 69 ja 119].
- Gerasimov, Y. & Karjalainen, T. 2007. Market for forest machinery producers in the Leningrad region. Metlan työraportteja/ Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 8. 63. 46 s. Saatavissa: <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp063.htm>. [Viitattu 17.12.2009].
- Iikkanen, P. & Mukula, M. 2008. Raakapuukuljetusten tulevaisuuden haasteet. Ratahallintokeskus, Liikennejärjestelmäosasto. Helsinki 2008. Ratahallintokeskuksen julkaisuja A 4/2008. 31 s. Saatavissa: www.rhk.fi/@Bin/2000363/a4_2008%20web.pdf. [Viitattu 20.12.2009].
- Itogi raboty lesopromyšlennogo kompleksa Rossii v 2008 godu. Lesnaâ promyšlennost Rossii 2008: Krušenie nadežd [Katsaus Venäjän metsäteollisuuden tuloksiin vuonna 2008. Venäjän metsäsektori 2008: Toivon luhistuminen]. Lesprom Network 2009. 96 s.
- Kareliästat 2009. Karjalan tasavallan tilastopalvelu.
- Kivelä, H. 2006. Kasvinterveystodistusten käsittelyn delegointi Venäjällä on todettu laittomaksi. Suomen suurlähetystön muistio 9.1.2006 MOS5041-3. 4 s.

- Leena Lehtinen 2010. Lausuma Venäjän metsästrategian 2020 oikeudellisesta luonteesta, Lex Leena Lehtinen Tmi, Tampere 17.3.2010. 1 s.
- Lesnaâ gazeta 16.1.2010. Tol'ko govorâ pravdu drug drugu i pravitel'stvu, my možem rassčityvat' na uspeh [Vain kertomalla totuuden toinen toisillemme ja hallitukselle voimme luottaa menestykseen].
- Marttila, J. & Ollonqvist, P. 2010. Puurakentamisen suomalais-venäläinen liiketoiminta Venäjällä – vientikaupasta verkostoihin. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 151. 73 s.
- Ponsse Oyj 2009. Ponsse Oyj vuosikertomus 2008. Saatavissa: http://www.ponsse.fi/suomi/sijoittajat/ladattavat_esitykset.php. [Viitattu 17.12.2009].
- Prikaz Minpromtorga Rossii i Minselhoza Rossii ot 31 oktâbrâ 2008 g. N 248/482 ob Utverždenii strategii razvitiâ lesnogo kompleksa Rossijskoj Federatsii na period do 2020 goda [Venäjän teollisuus- ja kauppaministeriön ja maatalousministeriön määräys 31.10.2008 No 248/482 Venäjän federaation metsäsektorin kehittämissuunnitelman 2020 vahvistamisesta].
- Rosleshoz 2010. Itogi distancionnogo monitoringa nezakonnyh rubok i ispol'zovaniâ zemel' lesnogo fonda v 2009 godu [Laittomien hakkuiden ja metsänkäytön valvonnan tulokset vuonna 2009]. Saatavissa: <http://www.rosleshoz.gov.ru/media/news/313>. [Viitattu 19.2.2010].
- Saburov N. 2009. V lesu teper' rabota "po ponâtiâm" [Metsässä tehdään töitä omilla säännöillä]. Lesnaâ Kareliâ nro 5/2009: 4-5.
- Strategiâ razvitiâ lesnogo kompleksa Rossijskoj Federacii na period do 2020 goda. Teollisuus- ja kauppaministeriön ja Maatalousministeriön asetus 31.10.2008 nro 248/482. Saatavissa: http://www.forestforum.ru/info/Minprom_strategy_311008.doc. [Viitattu 26.2.2010].
- Sunev, V. S. ja Seliverstov, A. A. 2008. Tavaralajimenetelmän kehitys ja harvesterien käyttö Karjalan Tasavallassa. Referaatti. www.idanmetsatieto.fi. 3 s.
- Suomen Pankki 2009. BOFIT Viikkokatsaus 26/25.6.2009. Saatavissa: <http://www.bof.fi/NR/rdonlyres/FC151DE6-5C48-4E97-AB0B-0BC85D4BA685/0/v200926.pdf>. [Viitattu: 3.12.2009].
- Venäjän tulliviraston asetus "O mestah deklarirovaniâ otdel'nyh vidov tovarov" [Tiettyjen tavaroiden tullauspaikoista] 29.10.2007 nro 1327.
- Viitanen, J. & Karvinen, S. 2010. Review on Russian roundwood imports into Northern Europe 1993–2008. Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 148. 38 s.